

XXV. REÁL ÉS HUMÁNTUDOMÁNYI
ERDÉLYI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA

Csíkszereda és Székelyudvarhely a fenntartható fejlődés tükrében

Témavezető :

Dr. Török Ibolya
egyetemi docens

Babeş–Bolyai Tudományegyetem,
Kolozsvár, Földrajz Kar

Szerző :

Mihály Hunor

Babeş–Bolyai Tudományegyetem,
Kolozsvár, Földrajz Kar,
Földrajz szak

Kolozsvár

2022.

Kivonat

Szakedolgozatom témája Csíkszereda és Székelyudvarhely összehasonlítása a fenntartható fejlődési célkitűzések mentén. A témaválasztás oka, hogy igazoljam vagy megcáfoljam azt a sztereotípiát, mi szerint annak ellenére, hogy Csíkszereda a megyeszékhely, Székelyudvarhely fejlettebb, előrehaladottabb állapotban van. A kutatásom során külön figyelmet fordítottam a jelenlegi helyzet monitorizálására, a hiányosságok feltárására, illetve az ezekhez kapcsolódó potenciális megoldások kidolgozására. Az összehasonlítás megvalósításához a fenntartható fejlődési célkitűzéseket vettem alapul, amelyek egy átfogó képpel szolgálnak a települések fejlettségi szintjéről. Ezek a célkitűzések olyan globális és égető problémák mentén fogalmazódtak meg, mint az éhezés, a szegénység, a minőségi oktatás, illetve a tiszta víz hiánya, a zöld területek méretének drasztikus csökkenése stb. A kutatás feltárja a vizsgált települések Hargita megyéhez viszonyított helyzetét, így arra is választ kapunk, hogy valóban húzóerőt képviselnek-e a térségben. A végső konklúzió mellett célom rámutatni, hogy mi okozhatja a gyengébb vagy jobb teljesítményt, felhasználva a szakirodalmi forrásokat és további statisztikai adatokat a mutatók esetében, ezzel elősegítve a megoldását és a továbbfejlesztését. Emellett a legdrasztikusabb hiányosságok esetében potenciális megoldásokat dolgoztam ki, amelyek felhasználásával pozitív irányba történő változások lennének előidézhetőek.

A kutatásom strukturálisan követi a fenntartható fejlődési célkitűzések sorrendjét, illetve a Benedek és szerzőtársai által meghatározott indikátorok fogják az összehasonlítás alapját képezni. Az összehasonlítás elvégzésére saját módszert dolgoztam ki (nem alkalmazható hatékonyan az SGD-index számítás), aminek alapja a városok Hargita megyéhez vett helyzete. Ennek a módszernek a segítségével kaptam az indikátorokra, a célkitűzésekre és a teljes tanulmányra is eredményeket.

Lezárás dátuma: 2022. 04. 26.

Tartalom

Bevezetés.....	1
Kutatósmódszertan.....	2
Történeti áttekintés	3
Csíkszereda és Székelyudvarhely	3
Fenntartható fejlődés	6
Szakirodalmi áttekintés	8
Mutatók értelmezése	11
1. A szegénység felszámolása	11
2. Az éhezés megszüntetése.....	13
3. Egészség és jóllét.....	15
4. Minőségi oktatás	16
5. Nemek közötti egyenlőség.....	18
6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság	20
7. Megfizethető és tiszta energia	23
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	24
9. Ipar, innováció és infrastruktúra.....	27
10. Az országok közötti és az országokon belüli egyenlőtlenségek csökkentése.....	29
11. Fenntartható városok és közösségek.....	30
12. Felelős fogyasztás és termelés	34
13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen.....	35
14. Óceánok és tengerek védelme	35
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	37
16. Béke, igazság és erős intézmények.....	39
17. Partnerség a célok eléréséért.....	41
Eredmények.....	43
Következtetések	46
Felhasznált szakirodalom	48
Melléklet.....	51

Bevezetés

Szakdolgozatom témája Csíkszereda és Székelyudvarhely összehasonlítása a fenntartható fejlődési célkitűzések mentén. Ezek a célkitűzések olyan globális és égető problémák mentén fogalmazódtak meg, mint az éhezés, a szegénység, a minőségi oktatás, illetve a tiszta víz hiánya, a zöld területek méretének drasztikus csökkenése stb. Ezek legfőbb célja a felvetett problémák kezdeti csökkentése, majd teljes megszüntetése. Mind a tizenhét célkitűzés alapján megvizsgáltam a településeket és egymáshoz, valamint megyei átlaghoz hasonlítottam, így kaptam egy részletes és átfogó képet a két település jelenlegi helyzetéről.

Többek között azért választottam ezt a témát, mert csíkszeredaiként többször is találkoztam az „Itt is jobb, mint Csíkban” székelyudvarhelyi mondással, aminek a valóságalapja megkérdőjelezhető. Kutatásomban erre a kérdésre szeretnék választ adni. Emellett rendkívül aktuális és fontos témának érzem a fenntartható fejlődést, hiszen nélkül az emberiség felhasználja az összes meglévő erőforrását, aminek katasztrofális következményei lesznek és teljesen élehetlenné válik a bolygó, amely otthont ad az emberiség számára. A téma feldolgozása során választ kaptam arra a kérdésre is, hogy Csíkszereda vagy Székelyudvarhely van-e előrehaladottabb állapotban a használt mutatók mentén, illetve, hogy hogyan teljesítenek Hargita megyéhez viszonyítva.

Kutatásom célja a leírtak mellett az is, hogy megvizsgáljam és bemutassam, hogy mi van egy-egy mutató hátterében, mi okozhatja a gyengébb vagy éppen jobb teljesítményt, ezzel lehetővé téve a probléma hatékonyabb megoldását, illetve felmutatva azokat a hatékony és eredményes megoldásokat, amelyek segítségével a települések eleget tudnak tenni a fenntartható fejlődési célkitűzések által elvártaknak.

Fontosnak érzem a kutatásomban azt, hogy rámutassak a vizsgált települések gyengeségeire, azokra a területekre, amelyek a leginkább fejlesztésre szorulnak. Ezáltal, mind a vezetők, mint az ott élők egy reális képet kapnak a városukról, ami az alapja lehet egy gyors és hatékony fejlődésnek. A két település közötti konfliktus a vizsgálat fényében, még inkább ösztönző és versengő lehet, ami szintén a gyors fejlődést szolgálja.

A kutatásom strukturálisan követi a fenntartható fejlődési célkitűzések sorrendjét. A szükséges adatok birtokában elvégzem az összehasonlításokat, amelyekből külön-külön is, és

összesítve is következtetéseket vonok le, valamint a megvilágított helyzetek okait magyarázom különböző szakirodalmi források és statisztikai adatok alapján. Végül levonok egy mindent átfogó következtetést a számítások alapján, amelyhez hozzáfűzök néhány javaslatot, ezzel is elősegítve az elindulást vagy a fejlődés mértékének növelését a célkitűzések megvalósításának irányába.

Arra számítok, hogy mind Csíkszereda, mind Székelyudvarhely előrehaladottabb helyzetben van, mint Hargita megye a vizsgált mutatók mentén, mivel éppen ők képviselik a legnagyobb húzóerőt a térségben. A települések közötti összehasonlítás véleményem szerint azt az eredményt fogja hozni, hogy Székelyudvarhely van hátrányosabb helyzetben a célkitűzések megvalósításában, aminek többlet között oka lehet Csíkszereda megyeszékhelyi rangja és az ezzel járó infrastrukturális ellátottság.

Kutatásmódszertan

Kutatásom során a Benedek és szerzőtársai (2021) által meghatározott indikátorok segítségével hasonlítottam össze a kiválasztott településeket. A szakirodalom áttekintése után, arra a következtetésre jutottam, hogy ebben az esetben nem alkalmazható hatékonyan a kutatók által leggyakrabban használt SGD-index kiszámítása, mivel nincs elegendő település, hogy használható legyen ez a módszer. Ezáltal saját módszert dolgoztam ki Csíkszereda és Székelyudvarhely összehasonlítására a fenntartható fejlődési célkitűzések megvalósításának jelenlegi helyzete mentén, aminek alapja a városok Hargita megyéhez vett helyzete. Minden mutató esetében a megyei átlagot vettem az összehasonlítás alapjául, ehhez hasonlítottam a település szintű adatokat külön-külön, így megkaptam a városok helyzetét Hargita megyéhez képest, és ez által egymáshoz képest is. A megyei adatokat 100%-kal jelöltem, ami nem a teljességre utal, csupán így volt a leghatékonyabb az összehasonlításokat elvégezni és ez mutatja legegységesebben az eltéréseket. Ebből adódóan a települések számadatai is átalakultak százalékos adattá, így megmutatták, hogy mennyivel van az éppen vizsgált település kedvezőbb, vagy elmaradottabb helyzetben. Ennek a módszernek a segítségével kaptam az indikátorokra, a célkitűzésekre és a teljes tanulmányra is eredményeket.

A beszerzett adatok két nagy csoportba sorolhatók, aszerint, hogy az értékek, a célkitűzések elérése mentén gyenge vagy jó teljesítményt mutatnak. Bizonyos mutatók esetében a magas, kiugró értékek nem azt jelentik, hogy kimagaslóan jó a teljesítmény, éppen ellenkezőleg, hogy hátrányos

helyzetben van a vizsgált terület az egyik mutató esetében. Például a közúti balesetekben elhunytak számában, a magas értékek nem a célkitűzések elérése felé tett erőteljes előrelépésekként értelmezhetőek, hanem a mutató estében fennálló hátrányos helyzetként. Az SGD index segítségével közösen lehet vizsgálni a két csoportot, de mivel ez az én kutatásom esetében ez nem kivitelezhető, külön kezeltem a két adatfajtat.

Kutatásom során több nyilvánosan elérhető adatbázist is felhasználtam forrásként. Az Országos Statisztikai Hivatal (INS) adatai jelentették a fő alapot több mutató vizsgálata során, mint például a demográfiai mutatók, az egészség vagy a jóllét esetében. Emellett fő adatforrásként felhasználtam a 2011-es évi Népszámlálás (RLP2011) illetve ehhez társultak kiegészítésként a Fejlesztési, Közigazgatási és Közmunkálatokért felelős Minisztérium által összeállított, többnyire a Tempo Online adatait felhasznált Observator Teritorial stb. adatai. A vizsgálat túlnyomó részben 2020 és 2021-es adatok dolgoz fel, ezalól többnyire a népszámlálási adatok jelentenek kivételt, mivel ebben az esetben a 2011-es adatok a legfrissebbek.

Történeti áttekintés

Csíkszereda és Székelyudvarhely

A két város közötti viszonyt egy rövid történelmi visszatekintéssel indítom, amely tartalmazza a konfliktus okozójaként számontartott történelmi eseményt. Ezután bemutatok egy kutatást, amely 2020-as adatok alapján összehasonlítja az általam is vizsgált településeket és célja, hogy rangsorolja négy különböző, főleg költségvetésekkel kapcsolatos mutató alapján. Eredményként a kutatás kimutatja, hogy 2020-ban, Csíkszereda gazdaságilag előnyösebb pozícióban volt, mint Székelyudvarhely, amire több magyarázatok is ad. Ezt követően bemutatok egy általam elvégzett kutatást, ami arra hivatott, hogy kezdetleges szinten górcső alá vegye az életminőséget mindkét város esetében. A kutatás 2021-es adatokon alapszik és eredménye nagyban hasonlít az előző kutatásához, hiszen ebben az esetben is Csíkszereda előrehaladottsága mutatható ki, az általam vizsgált négy mutató mentén.

A Csíkszereda és Székelyudvarhely közötti első konfliktushoz egészen 1968-ig kell visszautaznunk az időben, amikor is a Vámszer Géza által leírtak alapján, megszűnt a Magyar Autonóm Tartomány (Vámszer, 2007). Ennek hozadékaként létrejött Kovászna, Maros, illetve

Hargita megye is. A román kommunista vezetőség eredetileg Csíkszeredát akarta megyeszékhelyi rangba emelni, de feltehetően Fazakas János (kommunista párttag) közbenjárt a frissen hatalomra került Ceaușescunál, így végül Székelyudvarhelyre esett a választás. Fazakas ezen tettét udvarhelyszéki származása indokolta. Csíkszereda polgárainak reakciója erre egy tüntetés volt, aminek jelmondata az „Udvarhelyre nem megyünk, aszalt szilvát nem eszünk”. Ez a szlogen Branis László, a frissen kinevezett megye titkár nevéhez fűződik, hiszen a csíkszeredai nép azzal gúnyolódott, hogy bizonyára túl hideg van Csíkszeredában Branis felesége számára, ezért akarják Székelyudvarhelyt megyeszékhelynek. A tüntetésnek meglelt a várt eredménye, 20 választott csíkszeredai utazott Bukarestbe, tárgyalta a kommunista vezetőséggel, aminek eredményeként Csíkszereda lett végül a megyeszékhely. Gidó Csaba leírása alapján, ebben szerepe volt, annak a történelmi ténynek is, hogy Csíkszereda Székelyudvarhellyel ellentétben rendelkezett vasútállomással (Gidó, 2011). Ennek az eseménynek köszönhető a máig meglévő, békés, inkább versengő jellegű konfliktus a két település között.

2020-ban készült egy összehasonlító tanulmány „Hogyan gazdálkodnak 2020-ban a székelyföldi városok” címmel, amely magába foglalja Csíkszereda és Székelyudvarhely több szempont szerinti összehasonlítását is. Ezek a szempontok leginkább gazdasági jellegűek, költségvetésekkel, illetve fenntartási költségekkel foglalkoznak legnagyobb részben (Regaprojekt, 2020).

Az első vizsgált szempont a költségvetési bevételeket tartalmazza, amit a következő négy részre osztottak: saját bevételek, az ÁFA visszaosztás, központi költségvetésből érkező támogatások, valamint EU-s pályázatokból érkező támogatások. Csíkszereda egy mutatót kivéve mindenben megelőzi Székelyudvarhelyt, ez az egy mutató pedig az ÁFA visszaosztás összege.

A második szempont, ami alapján a kutatás összehasonlítja a két települést az a költségvetési kiadások. Mivel ez a témakör nagyon tág és összetett a kutatás megalkotói a hivatalok saját működésére fordított kiadásait hasonlították össze. Megfigyelhető, hogy Csíkszereda összes kiadása (384 043 ezer RON), több, mint négyszer nagyobb, mint Székelyudvarhely esetében (84 885 ezer RON). Amit kiemeltek a szerkesztők, hogy amíg a megyeszékhely a költségvetése 55%-át fordítja beruházásokra, addig Székelyudvarhely a költségvetésének mindössze 13%-át (Regaprojekt, 2020).

A kutatás összegzi, hogy a települések hogyan fejlődtek és milyen gazdasági helyzetben vannak jelenleg. Csíkszereda esetében megemlíti, hogy az ő költségvetésük a legambiciózusabb, nem, hogy Székelyudvarhelyt túlszárnyalja, de mind az öt nagyobb székelyföldi várost is. Ezt azzal magyarázzák, hogy mostanra értek be az elmúlt évek projektjei és pályázatai. Székelyudvarhelyről leírja a kutatás, hogy megviselte a települést az elmúlt négy év politikai helyzete, ezt is bizonyítja, hogy 2020-as beruházások a felére csökkentek a 2017-esekhez képest. Ezt a szemmel látható visszaesést egy 10 millió lejes EU-s fejlesztéssel kompenzálta a város. Összességében elmondható, hogy a vizsgált kutatás alapján, Csíkszereda gazdaságilag jóval előnyösebb helyzetben van ma, mint Székelyudvarhely, aminek egyik legkiemelkedőbb oka a Székelyudvarhelyen kialakult politikai viszályok.

Az előző vizsgálatától eltérően, amely leginkább költségvetésekkel foglalkozott, az Országos Statisztikai Hivatal (INS) és a Fejlesztési, Közigazgatási és Közmunkálatokért felelős Minisztérium adatbázisának segítségével górcső alá vettem a két város jelenlegi helyzetét, amelyekhez négy mutatót használtam fel. Ezek az egy főre jutó jövedelem, a munkanélküliség, a migrációs ráta, illetve a természetes szaporulat. Azért választottam ezeket, mert a települések lakóinak életszínvonalát mutatják be. Az általam vizsgált adatok feldolgozása során, átalakítottam őket százalékos (munkanélküliség), illetve ezrelékes értékbe (migrációs ráta és természetes szaporulat), ezáltal relatív adatokat kaptam, amelyek segítségével hatékonyabban tudtam vizsgálni két település egymáshoz vett helyzetéről. Mindkét város esetében a megszerzett adatokat a város összlakosságához (migrációs ráta és természetes szaporulat), illetve a munkaképes lakosság (munkanélküliség) számához viszonyítva kaptam meg a százalékos/ezrelékes értéket. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) munkaerőpiaci megfigyelésre ajánlott értékeivel dolgoztam, vagyis a munkaképes lakosságot a 15 és 75 év közötti egyedekre értettem, ezt hasonlítottam össze a hivatalos munkanélküliek számával.

Az egy főre jutó jövedelem szerint elmondható, hogy Csíkszereda (1993,24 lej/fő) kedvezőbb helyzetben van, mint Székelyudvarhely (1477,77), vagyis az adatok értelmében egy átlagos csíkszeredai polgár nagyobb bevétellel rendelkezik, mint egy székelyudvarhelyi. Az előző mutatóhoz hasonlóan, a migrációs ráta esetében is Csíkszereda van előnyösebb helyzetben, hiszen míg Székelyudvarhely kapcsán -0,21%-os értékről beszélhetünk, addig a megyeszékhely esetében, -0,19%-os értéket mutat a ki- illetve bevándorlás népességhez vett aránya. Ami a természetes

szaporulatot illeti, csak úgy, mint a migráció esetében, mindkét város negatív értékeket produkált, ami a lakosság folyamatos csökkenését jelenti mindkét esetben. Megfigyelhető eltérést mutatnak azonban az adatok, ami ezúttal Székelyudvarhelynek (-3,31%) kedvez, Csíkszeredával (-3,82%) szemben. Az előző mutatótól eltérően, a munkanélküliség esetében, ismét Csíkszereda van előrehaladottabb helyzetben, mivel míg az ő esetében 0,75%-os munkanélküliségi rátáról beszélgetünk, addig Székelyudvarhely esetében 1,04%-ról, ami azt jelenti, hogy a munkaképes lakossághoz viszonyítva nagyobb a munkanélküliségi arány Székelyudvarhelyen. Összességében elmondható, hogy ezen négy mutató alapján, Csíkszereda van előrehaladottabb állapotban, de nem nagy mértékűek a különbségek.

Fenntartható fejlődés

Földünkön számtalan globális probléma merül fel nap, mint nap, amelyek megoldásra várnak. Ilyen probléma a túlnépesedés, amelyhez sajnos nem társul a természeti erőforrások bővülése. Az emberi társadalom szokásai és egyre növekvő igényei, erőteljesen megterhelik a természetet és annak fokozatos rombolásával jár. Felmerül a kérdés, hogy ha ilyen mértékben zsákmányoljuk ki a természetet, mikor jön el az a pillanat, amikor már nem lesz, amit. Sajnos hamarabb, mint gondolnánk. A növekedés határainak feszegetése, a civilizációnk összeomlásának veszélye arra sarkallta a tudósokat és döntéshozókat hogy működőképes megoldásokat keressenek.

Az első tudományos megfigyelés 1972-ből származik, amikor egy elismert tudósokból álló csoport, név szerint a Római Klub szakértői csoportja, megvizsgálta a környezetszennyezés, a mezőgazdasági területek, a természeti erőforrások, az erőforrások felhasználása, népesség és ipari termelés témaköröket. Eredményeiket A növekedés határai c. jelentésükben adták ki, és arra a következtetésre jutottak, hogy amennyiben az emberiség nem hagy fel ezzel a pazarló életmóddal és nem kezdi szabályozni a fogyasztást kb. 100 éven belül elfogynak a Föld természetes tartalékai. Ebben az évben megtartották az ENSZ Emberi környezet c. konferenciát, ahol megvitatták azokat a problémákat, amelyek leginkább veszélyeztetik az emberiséget. A konferencián másképpen vélekedtek a fejlődő, illetve a fejlett országok. Míg a fejlődő országok a szegénységet és az alapegészségügyi ellátás hiányát emelték ki, addig a fejlett országok a környezetszennyezést tartották a leginkább fenyegető problémának. A 80-as években egyértelművé vált, hogy a

környezetrombolás egy globális probléma, amelynek a visszafordítása és helyrehozása hosszú időt igényel. (Jancsovszka, 2016).

A fenntartható társadalom, mint eszme L.R. Brown, a Worldwatch Institute elnökének nevéhez tartozik, aki 1981-es *Building a Sustainable Society* c. könyvében tanulmányozza a témát. Hat évvel később 1987-ben erőforrás-megőrző fejlődési modellként ismertette a fenntartható fejlődést, G. H. Brundtland a *Közös Jövőnk* c. jelentésében. (Jancsovszka, 2016).

A fenntartható fejlődés három alappillérre épült, amelyek szoros kapcsolatban és kölcsönhatásban állnak egymással. Ez a három dimenzió a gazdasági, a környezeti és a társadalmi. Ezeket figyelembe véve készült el az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája és a 2002-es 6. johannesburgi Fenntartható Fejlődési Világcsúcson elfogadott végrehajtási terv (Jancsovszka, 2016).

2000-ben az ENSZ elfogadott egy 15 éves tervezetet, az úgynevezett Millenniumi Fejlesztési célokat. Ebben szerepel 8 fő cél, 18 rész cél és 48 indikátor. (Faragó, 2004) A legfőbb célnak a szegénység csökkentését nevezték meg. Ez többé kevésbé sikeresnek bizonyult, ugyanis csupán 3,5 rész cél valósult meg, de így is sikerült elérni, hogy a napi 1,25 dollárból élők száma a felére csökkent, megfeleződött azok száma, akik nem jutnak megfelelő minőségű ivóvízhez és 22 millió ember menekült meg a tuberkulózistól (Griggs et al., 2014 in Kozma: *SDG es GDP vizsgálata*, 2019).

Az ENSZ 2016 januárban hatályba léptette az Agenda 2030 nevű programot, melynek alapját a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG – Sustainable Development Goals) képezik. (Firoiu, 2019) Az új keretrendszer rendelkezik a segélyek mellett a fejlett országok felelősségvállalásáról, illetve az általuk okozott környezeti károkról. Ez a program a ma is érvényben lévő 17 pontra támaszkodik. A célkitűzések mellé indikátorok társulnak, amelyek országonként eltérőek lehetnek. A fenntartható fejlődés 17 célkitűzését az 1. ábrán tekinthetjük meg:

1. ábra: Fenntartható fejlődési célok

Forrás: [FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK \(unvienna.org\)](https://unvienna.org)

Szakirodalmi áttekintés

A fenntartható fejlődés egy teljes mértékben globálisnak mondható törekvés, amelynek része Románia is, azáltal, hogy elfogadta és teljesíteni kívánja a 2030-as célkitűzéseket. Ennek kapcsán több kutatás is született, amelyek különböző célokkal és különböző szempontrendszerek alapján vizsgálják az országos, a regionális vagy éppen a helyi szintű törekvéseket és azoknak előrehaladottságát.

Benedek J. és szerzőtársai (2021), kutatásuk során egy olyan problémából indultak ki, amely lassíthatja, vagy teljes mértékben meggátolhatja a teljes fenntartható fejlődési törekvéseket. Az általuk megfogalmazottak alapján, világszerte 169 célt hagytak jóvá, amelyek mutatják az előrehaladást a 2030-as célok irányába. A nagy érdeklődés ellenére azonban, sok állam nem állított fel szubnacionális mutatókat, sőt más módon sem értékelte saját munkáját és nem mérte mobilitásának mértékét. Innen is ered a tanulmány központi célkitűzése, vagyis az SGD indexek segítségével felmérni a 2030-as célok felé tett lépéseket, helyi és regionális szinten Romániában. Ennek eszközeként dolgoztak ki és elemeztek kilencven indikátort, amelyek átfogó képet adnak mind a tizenhét célkitűzésről. A kutatás újszerű, hiszen az eddig megírt tanulmányokkal ellentétben, a vizsgálatot és az elemzést kiterjesztették a helyi szintekre, az eddig favorizált

országos és regionális szintek mellett. Az általuk kapott eredmények alapján, Románia és települései messze állnak a kitűzött céloktól, hiszen még a legmagasabb pontszámok sem haladták meg helyi szinten az 5,32-es, megyei szinten pedig az 5,96-os értéket, egy 0-tól 10-ig terjedő skálán. A leglátványosabb problémák a déli és keleti országrész vidéki területein, valamint a kiterjedt peremterületeken figyelhetők meg. Összegzésként elmondható, hogy a Benedek és szerzőtársai által elvégzett tanulmány komoly előrelépést jelentett a romániai fenntartható fejlődés tekintetében, hiszen helyi szinten is tartalmaz elemzéseket. Továbbá a kutatás alapján elmondható, hogy a 2030-as fenntarthatósági célok elérésének érdekében végrehajtási stratégiák szükségesek, amelyek empirikusan megalapozott és politikailag releváns információk szerint helyi fejlesztésre alkalmasak.

A korábbi tanulmányhoz hasonlóan, egy ország szintű elemzés került nyilvánosságra 2019 áprilisában, amelynek témája a 2030-as fenntartható fejlődési célok elérésének menetrendje Romániában (Firoiu et al. 2019). A tanulmány szerzői azt a célt tűzték ki, hogy felmérjék, a 2030-as SDG romániai megvalósításának helyzetét, illetve, hogy feltárják, hogy Románia milyen mértékben lesz képes elérni a kiválasztott mutatók uniós átlagát 2030-ra. Kutatásukba 107 mutatót vontak be, amelyeket az Eurostat adatbázisából szereztek be. A kapott következtetések nem biztatóak, hiszen mindössze 40 mutató esetében lehetséges eljutni az uniós átlagra, az előrejelzések alapján. Az eredményekből leolvasható, hogy a legnagyobb probléma az SGD4 (minőségi oktatás) esetében jelentkezik, ahol a vizsgált hét mutató egyikében sem valósul meg a felzárkózás 2030-ra. Ezzel szemben a legbiztatóbb helyzet a „megfizethető és tiszta energia” esetében figyelhető meg, ahol 7/5 az arány. A kutatók kiemelt problémaként emlegetik a romániai humán erőforrás intenzív migrációs folyamatát, amelynek célpontjai a fejlett országok. Azzal indokolják a szegénység felmérése során észlelt komoly problémákat, hogy a hatóságok nem tudták megfelelően azonosítani az előidéző tényezőket. Az intézmények közötti rossz kommunikáció, vagy annak teljes hiányának megszüntetése egy fontos lépés lenne a kutatás szerzői szerint, valamint kiemelik a megfelelő tervezés fontosságát, ami magába foglalja az idő, a pénz és az önkéntes munka dimenzióit is. Összegzésképpen elmondható, hogy a kutatás a problémák ismertetése mellett, megoldásokat is kínál a fennálló hiányosságokra, amelyeknek legfőbb célpontjai a politikai vezetők.

Az eddigi tanulmányoktól eltérően, születettek olyan kutatások, amely már nem országos, hanem településszintűek. 2018-ban Nagy J. és szerzőtársai górcső alá vették Kolozsvárt és

metropoliszövezetét. Kutatásuk célja az volt, hogy megtudják, hogy egy romániai nagyvárosi terület, esetükben Kolozsvár és térsége, milyen mértékben teljesíti a 2015-ben elfogadott fenntartható fejlődési célokat. A tizennégyes mutató kivételével mind a tizenhétben adatokat gyűjtöttek, aminek eredményeként számadatokat kaptak, melyekből normalizálás és aggregálás módszereivel SGD indexeket számítottak. Ezen indexek mentén rangsorolták a településeket, ami gyakorlatilag megmutatta, hogy melyik mennyire előrehaladott a vizsgált témakör mentén. Az elvégzett kutatás alátámasztja a szakirodalomban felvázoltakat, miszerint a nagyvárosi szinten a városmag van legelőrehaladottabb stádiumban. Megfigyelték, hogy vertikális fejlődés látható, valamint a Kolozsvár nyugati felén fekvő települések, jobban teljesítenek, amit azzal magyaráztak, hogy ezek a települések jobb hozzáféréssel rendelkeznek a közúti infrastruktúrához. A legnagyobb feltárt problémák egyike a szegénység indikátoraiban gyökerezik, ugyanis, a tizennyolc vizsgált település közül, tizenkettő rendkívül gyenge eredményeket hozott. Összegzőképpen elmondható, hogy ez volt az első olyan kutatás, amely az SGD-ket helyi szinten vizsgálta Kolozsváron, így úttörő jellegű. A szerzők is kihangsúlyozzák az ilyen és ehhez hasonló kutatások helyi, regionális és nemzeti szintű megvalósításának fontosságát és megfogalmazzák azon törekvéseiket, hogy a szóban forgó tanulmányt még több mutatóval bővítsék.

Nem minden kutató vizsgálta a fenntartható fejlődés összes célkitűzése alapján az általa kiválasztott területeket, például Gudanescu (2020) tanulmánya során, a humán tőke és a fenntartható fejlődés kapcsolatát vizsgálta Romániában. Ez a kutatás nem egészében az SGD-t vizsgálta, hanem dimenzióira bontotta és egyet kiemelve vont le következtetéseket. A kutató, elsősorban a humánerőforrások vizsgálatára fókuszált, hiszen elmondása alapján a humán tőke a legelső szintje a fenntartható fejlődésnek. Mindezt egy ún. emberi fejlődési index (HDI) segítségével tette meg ami tartalmazza az egészség, a tudás és az életszínvonal mutatóit. Legaggasztóbb problémaként a népességsökkenést és azon belül is a migrációt nevezte meg, melynek legfőbb kiváltó okai a gazdasági világválság, valamint az uniós integráció és munkaerőpiac liberalizációja. Továbbá kiemelte a gyermekvállalás kérdését is, aminek kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy az utóbbi években a gyermekszületések nagy többsége, éppen a szegény osztályokból származik, ami az oktatás hiányával és az az állam által kínált szociális segélyek iránti vágygal magyarázható. Az előregedés is nagyban zavarja a humán tőke fejlődését, és előrejelzések alapján, 15 éven belül a társadalombiztosítási rendszer fenntarthatatlanná fog válni Romániában. Az kutatás által kapott eredményekre a kutató szerint a megoldások az elkülönített

európai oktatási alapok hatékonyabb felhasználása, illetve az egészségügyi rendszer, valamint a munkapiac kínálatának (bérezések) azonnali felzárkóztatása, amit beruházásokkal tehetnek meg.

A téma globális mivoltából adódóan, az egész világon készültek hasonló tanulmányok, amelyek átfogó képpel szolgálnak a fenntartható fejlődés jelenlegi helyzetéről világszinten. Az eddig bemutatott tanulmányokkal ellentétben, Balcerzak és kutatótársai (2016), nem Romániát vagy annak egy térségét, hanem a teljes Európai Unióban vizsgálták a jelenlegi helyzetet. Kutatásuk célja az volt, hogy felmérjék, az európai országok fenntartható fejlődés koncepciójának megvalósítása terén elért eredményeket és ezek mentén rámutassanak a legelőrehaladottabb térségekre, ezzel is pozitív példát adva az elmaradottabbak számára. A kutatás az Eurostat adatbázisban összesített adatokon alapszik. A kutatók eredményei alapján, az „új” EU-s tagállamok (például Cseh Köztársaság) némelyike jelentős előrelépéseket tudott elérni, a fenntartható fejlődés feltételeinek támogatásában. Továbbá a kutatás megerősítette azt, hogy a skandináv államok, Hollandia, illetve Nagy-Britannia vannak a legelőrehaladottabb fázisban ilyen téren.

Mutatók értelmezése

A mutatók elemzése és értelmezése során, a szakirodalom alapján megvizsgáltam a célkitűzések jelenlegi helyzetét, országos vagy megyei szinten, annak függvényében, hogy milyen források álltak a rendelkezésemre, majd beleilleszttem a gondolatmenetbe a saját adataimat és elvégeztem az összehasonlítást. Ezt követően, felvázoltam a lehetséges okokat, amelyek együtthatásnak köszönhetően alakulhatott ki az összehasonlító vizsgálatból kapott eredmény. A megnevezett okok, olyan sejtések, amelyek nagy valószínűséggel magyarázzák a kapott eredményeket, azonban, hogy egészen biztosan kijelenthetőek legyenek okozatként, egy mélyebbre menő kutatásra lenne szükség, amelynek fő célja nem egy átfogó kép létrehozása a két térség előrehaladottsági szintjéről, hanem egy célkitűzés alaposabb vizsgálata.

1. A szegénység felszámolása

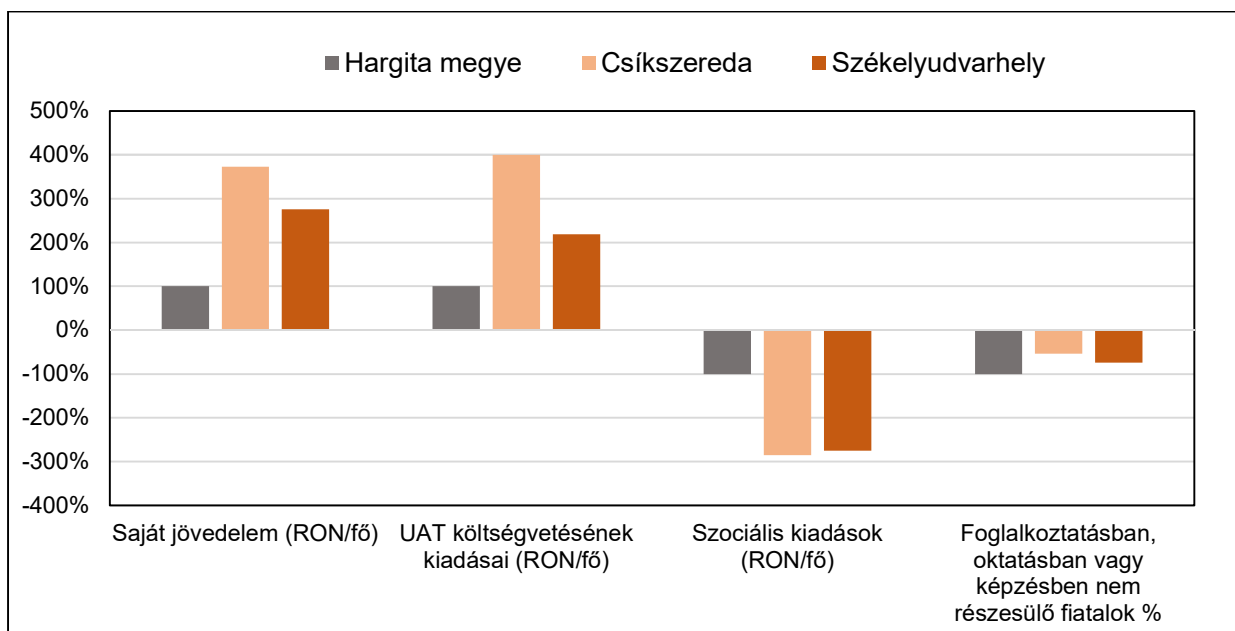
Tomescu-Dumitrescu (2017) kutatása alapján, melynek témája a szegénység Romániában, az ország egyik legnagyobb problémája a nagy mértékű korrupció mellett a szegénység, amit azzal támaszt alá, hogy az NIS adatai alapján, 8,5 millió embert fenyeget Románia szerte ez a probléma. A kutatás alapján az Európai Unió tagállamai közül, országunkban a legnagyobb az egyenlőtlenség a gazdagok és szegények számában és életminőségében, hiszen a leggazdagabb 20% jövedelme,

több, mint hétszer akkora, mint a legszegényebb 20%-é (Tomescu-Dumitrescu, 2017). Szűkítve a vizsgált térség kiterjedését, Hargita megyéről elmondható, hogy a nettó havi átlagfizetés növekedése 2002 és 2012 között, jóval elmaradt az országos növekedéshez képest, növekedett a munkanélküliségi ráta és ebből egyenesen következik a szegénység dimenziójának növekedése is (Madaras, 2014).

Az általam vizsgált négy mutató közül, kettő pozitív értéke a fejlődés mértékét (1. táblázat), míg a másik kettő az elmaradottság nagyságát mutatja (2. táblázat). A fejlődés mértékét reprezentáló adatok (1. táblázat), azt mutatják, hogy mind Csíkszereda (386,33%), mind Székelyudvarhely (247,70%) nagy mértékben meghaladják a 100%-kal jelölt Hargita megyei átlag értéket (2. ábra). A két város között is egyértelműen kimutatható a különbség, Csíkszereda mindkét mutató esetében előnyösebb helyzetben van, mint Székelyudvarhely, nagyobbak az egy főre jutó bevételek és a városvezetés is bővebb költségvetéssel dolgozhat, ennek egyik logikus magyarázata lehet a város megyeszékhelyi rangja.

A másik két mutató esetében (2. táblázat), a 100% fölötti érték nem a célkitűzés eléréséhez tett előrehaladottság mértékét mutatja, éppen ellenkezőleg, az elmaradottság fokát. Hasonlóan az előző két indikátorhoz, mindkét vizsgált település értéke meghaladja a viszonyítási alapként tárgyalt megyei adatokat (2. ábra), ebben az esetben azonban, ez a két város megyei átlagtól való elmaradását, negatív teljesítményét mutatja. Annak oka, hogy mindkét városnak ilyen magas az elmaradása, pusztán a nagyon magas szociális kiadások mondhatóak, hiszen ezen indikátor alapján Csíkszereda 285,31%-os, míg Székelyudvarhely 274,91%-os adatot mutat. Ugyan a két település megyéhez viszonyított aránya nagyon közel helyezkedik el egymáshoz, mégis Székelyudvarhely (174,44%), magasabb értéket képvisel, mint Csíkszereda (169,24%). Ennek oka, hogy a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben nem részesülő fiatalok százalékos aránya meghaladja a megyeszékhelyét. Ez betudható annak, hogy Csíkszereda otthont ad a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karának, amely egy lehetőség a fiataloknak a továbbtanulásra.

Összegzésképpen elmondható, hogy az első célkitűzés elemzése során, arra a következtetésre jutottam, hogy mindkét adattípus esetében Csíkszereda van előrehaladottabb helyzetben.

2. ábra: Szegénység felszámolása és éhezés megszüntetése

Forrás: Saját szerkesztés a Fejlesztési, Közigazgatási és Közmunkálatokért felelős Minisztérium adatai alapján

	<i>Saját jövedelem (RON/fő)</i>	<i>Az UAT költségvetésének kiadásai (RON/fő)</i>
Hargita megye	535,16	896,05
Csíkszereda	1993,24	3586,00
Székelyudvarhely	1477,77	1964,76

1. táblázat: Előrehaladás mértékét vizsgáló indikátorok az első célkitűzés esetében

Forrás: Saját szerkesztés az MDRAP adatai alapján

	<i>Szociális kiadások (RON/fő)</i>	<i>Foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben nem részesülő fiatalok (%)</i>
Hargita megye	88,23	27,56%
Csíkszereda	251,73	14,65%
Székelyudvarhely	242,56	20,39%

2. táblázat: Elmaradás mértékét vizsgáló indikátorok az első célkitűzés esetében

Forrás: Saját szerkesztés az MDRAP adatai alapján

2. Az éhezés megszüntetése

Az *éhezés megszüntetése* célkitűzés vizsgálata során két indikátort használtam fel (3. táblázat), amelyek elsősorban a helyileg megtermelt élelmiszerekre vonatkoznak, a mezőgazdasági

területek nagyságát és az azokon megtermő haszonnövények mennyiségét véve górcső alá. Kiss és kutatótársai (Kiss 2016) kutatásukban megvizsgálták Hargita megye mezőgazdaságát, leginkább a magán jellegű gazdaságokra koncentrálva, azok szerkezeti átalakulását a rendszerváltás és az EU-csatlakozás óta, illetve külső tényezőkhez való kötöttségüket (agrártámogatás). Eredményeik alapján, a vidéken élő lakosság 80%-a nem jövedelemforrásként tekint a mezőgazdaságra és a maradék 20% túlnyomó része vállalkozási vonások szempontjából egy átmeneti kategóriát képez. Azt a réteget, amely elsődleges jövedelemforrásként tekint a mezőgazdaságra, átlagosan egy jóval fiatalabb korosztály reprezentálja, illetve közel mindegyik esetében elmondható, hogy az utóbbi években mentek át jelentős növekedésen, tehát viszonylag újnak tekinthetők (Kiss 2016).

Az általam használt indikátorok esetében a kiugró értékek, a pozitív hatást, a fejlődést mutatják. Az előző célkitűzéssel ellentétben, nem beszélhetünk nagy mértékű kiugrásokról a megyei szintű adatokhoz képest. Csíkszereda (104%) összességében éppen csak előrehaladottabb helyzetben van, mint Hargita megye, sőt az egyik mutató kapcsán még elmaradottság is feltárható (termésmennyiség tonna/hektár-ban). Székelyudvarhely esetében ilyesmiről nem beszélhetünk, a vizsgált település teljes mértékben a megye átlagát javítja és húzóerőként funkcionál.

A vizsgált települések összehasonlítása során, arra a következtetésre jutottam, hogy a két város mezőgazdasági stratégiája nem teljesen azonos, hiszen Csíkszereda területének nagyobb százaléka agrárterület (6,69%) mégis Székelyudvarhely termel nagyobb mennyiségű haszonnövényt. Abban is különbözik a két település, hogy míg Csíkszereda négy típusú haszonnövényt termeszt nagy mennyiségben (búza, rozs, burgonya és különböző zöldségeket), addig Székelyudvarhely kiegészíti ezeket búzával és cukorrépával, aminek egyik oka a kedvezőbb meteorológiai körülmények.

Összességében tehát elmondható, hogy az általam vizsgált mutatók alapján, az éhezés megszüntetésében Székelyudvarhely előrehaladottabb helyzetben van, mint Csíkszereda, aminek oka a hatékonyabb mezőgazdasági stratégia lehet.

	<i>Teljes közigazgatási mezőgazdasági terület</i>	<i>Termésmennyiség (t/ha)</i>
Hargita megye	4,98%	0,031
Csíkszereda	6,69%	0,023
Székelyudvarhely	6,46%	0,041

3. táblázat: indikátorok a második célkitűzés esetében

Forrás: Saját szerkesztés az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

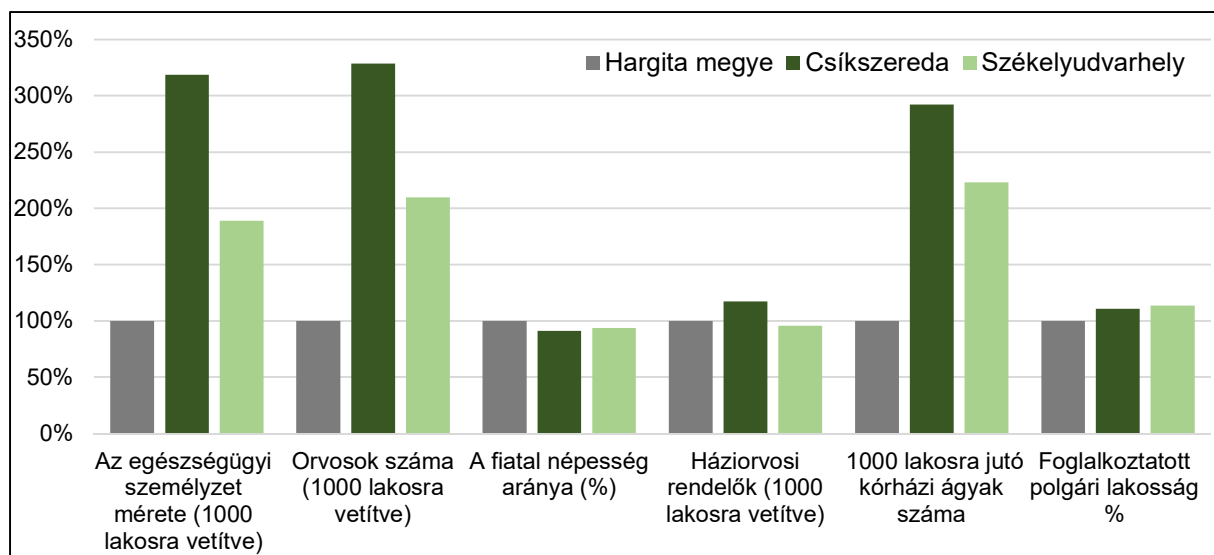
3. Egészség és jóllét

A harmadik célkitűzés vizsgálata során Bocskor (2006) kutatásából indultam ki, amely megvizsgálja Hargita megye lakosságának egészségi állapotát, az egészségügyi szolgáltatások jegyében. A tanulmány célja, hogy feltárja a korai halálozás okait, illetve a halálozással szembeni egyenlőtlenségeket. A Bocskor által leírtak alapján, az általa megvizsgált adatok (születések, halálok száma, születéskor várható élettartam) nem csupán a társadalom egészségügyi állapotát mutatják, hanem közvetetten a romániai lakosság életszínvonalát is. Egyik legkomolyabb oka a kialakult kedvezőtlen helyzetnek, Hargita megyében és a teljes országban egyaránt, az egészségtelen életmód és az egészséggel való törődés hiánya, amely gyakorlatilag egy önpusztító életforma. Emellett kiemelendők a dohányzás okozta légúti megbetegedések, amely szintén a latens önkárosító életforma része, illetve a különböző daganatos kórok okozta halálesetek. (Bocskor, 2006)

Az általam vizsgált mutatók mentén egyértelműen kijelenthető, hogy mindkét vizsgált település esetében, az egészségügyi helyzet jóval kedvezőbb, mint a megye teljes egészét tekintve, ahogyan az az 3. ábráról is leolvasható. A két város összehasonlításának kapcsán elmondható, hogy az előrehaladottság mértékét mutató indikátorok esetében Csíkszereda van optimálisabb pozícióban, amelynek legfőbb okai az egészségügyi személyzet létszáma, a kórházi ágyak száma, illetve az orvosi rendelők száma esetében tapasztalható kiugró értékek (3. ábra), amelyek egyértelműen arra vezethetők vissza, hogy a megyeszékhely ad otthont a Megyei Sürgősségi Kórháznak.

Az elmaradottság nagyságát mutató indikátorok esetében, Székelyudvarhely kedvezőbb helyzetben van a teljes Hargita megyéhez képest, míg Csíkszeredával kb. azonos fejlettségi szinten vannak. A két település között a különbség a csecsemőhalandóság (2020, ezrelékes mutató) terén figyelhető meg, amely közel háromszor akkora mértékű, mint Székelyudvarhely esetében, ami azzal magyarázható, hogy ebben az évben (2020) három egy évnél fiatalabb gyermek hunyt el a megyeszékhelyen, míg Székelyudvarhelyen, mindössze egy.

Összességében elmondható, hogy ezen célkitűzés megvalósítása mentén, Csíkszereda előrehaladottabb helyzetben van, aminek a legvalószínűbb oka a Megyei Sürgősségi Kórház.

Hargita megye	11,71	1,79	15,56%	0,49	5,95	36,60%
Csíkszereda	37,30	5,88	14,19%	0,58	17,39	40,55%
Székelyudvarhely	22,15	3,76	14,59%	0,47	13,27	41,66%

3. ábra: Egészség és jóllét

Forrás: Saját szerkesztés, az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

	<i>Csecsemőhalandóság (1000 lakosra vetítve)</i>	<i>Az idős korú népesség aránya (%)</i>	<i>Halandósági ráta</i>
Hargita megye	8,04	17,07%	0,013
Csíkszereda	9,80	17,65%	0,011
Székelyudvarhely	3,69	18,53%	0,010

4. táblázat: Elmaradás mértékét vizsgáló indikátorok az harmadik célkitűzés esetében

Forrás: Saját szerkesztés az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

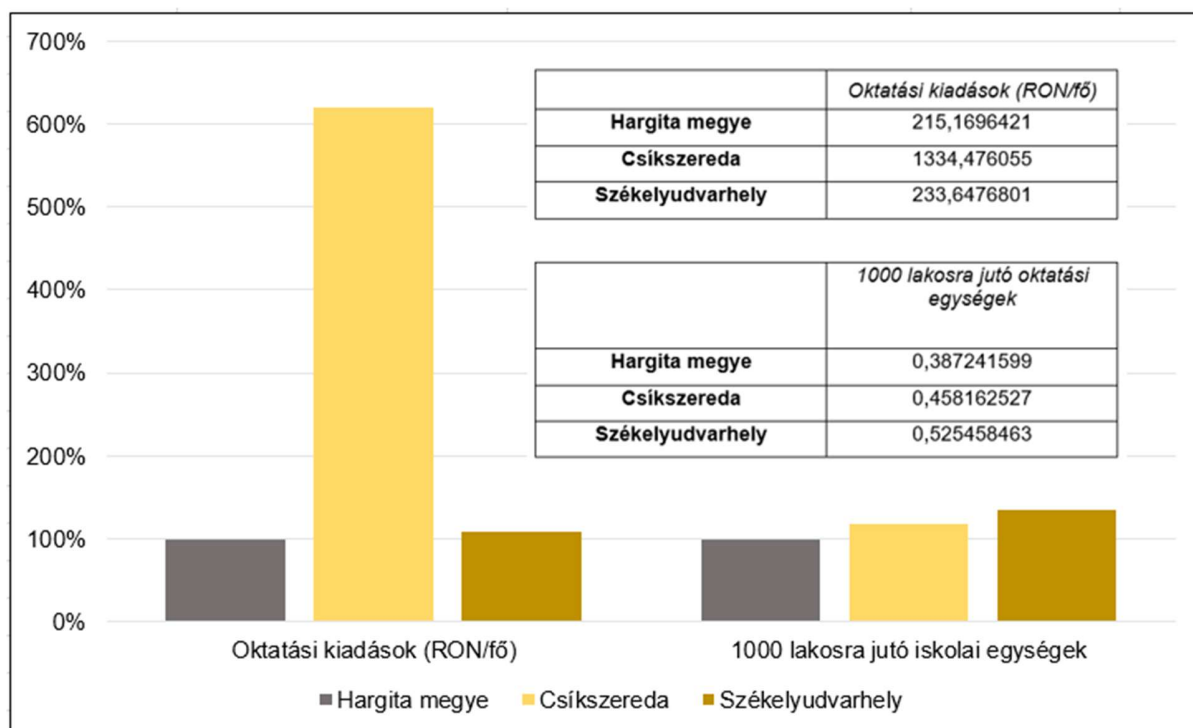
4. Minőségi oktatás

Románia fenntartható fejlődési stratégiája alapján a hozzáférhető, minőségi oktatás létfontosságú ahhoz, hogy egy társadalom megfelelően működjön és fenntarthatóvá váljon. A tervezet több célt is meghatároz, amelyek segítségével komoly előrelépést tehet az ország afelé, hogy az oktatás ténylegesen minden gyermek számára egyenlően elérhető és minőségi legyen, már az óvodai oktatástól kezdődően. A konkrét célkitűzések logikája és stratégiája többek között aköré

épül fel, hogy csökkenjen a korai iskolaelhagyás aránya, képességorientálttá váljon az oktatás, a fiatalok képesek legyenek a fenntartható fejlődés előremozdítására. (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

A minőségi oktatás felé tett lépések mértékét két indikátor segítségével vizsgáltam a kutatásom során Hargita megyében és a dolgozat alapját képező két település esetében. Csíkszereda kiemelkedő helyzetét, az oktatásba fektetett magas összegek (4. ábra) eredményezik míg Székelyudvarhely esetében az egy főre jutó oktatási költség kb. 233 lej, addig a megyeszékhely esetében ez az összeg kb. 1334 lej (4. ábra). Ez a szakadékszerű különbség gyakorlatilag Csíkszereda nagyobb mértékű előrehaladottságát alapozza meg a teljes célkitűzést tekintve is. Az 1000 főre eső oktatási intézményeket figyelembe véve, Székelyudvarhely van kedvezőbb helyzetben, hiszen mind a lakossága kisebb, mind az ilyen jellegű intézményeik száma magasabb (Csíkszereda-19; Székelyudvarhely-20) (4. ábra). Mindét indikátor esetében Hargita megye elmarad a vizsgált városoktól, bár oktatásra - arányaiban nézve -, közel ugyanakkora összeget fordít, mint Székelyudvarhely. Az intézmények számát illetően az elmaradás egyszerűen azzal magyarázható, hogy jóval nagyobb mértékű lakosságra oszlik fel a 128 oktatási intézmény.

Összességében megállapítható, hogy a *Minőségi oktatás* célkitűzés esetében, Csíkszereda van előrehaladottabb helyzetben, aminek a legfőbb oka az oktatásba fektetett nagyobb összegek. Hargita megyéhez képest, mindkét település kedvezőbb helyzetben van.

4. ábra: Minőségi oktatás

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP és az Observator Teritorial adatai alapján

5. Nemek közötti egyenlőség

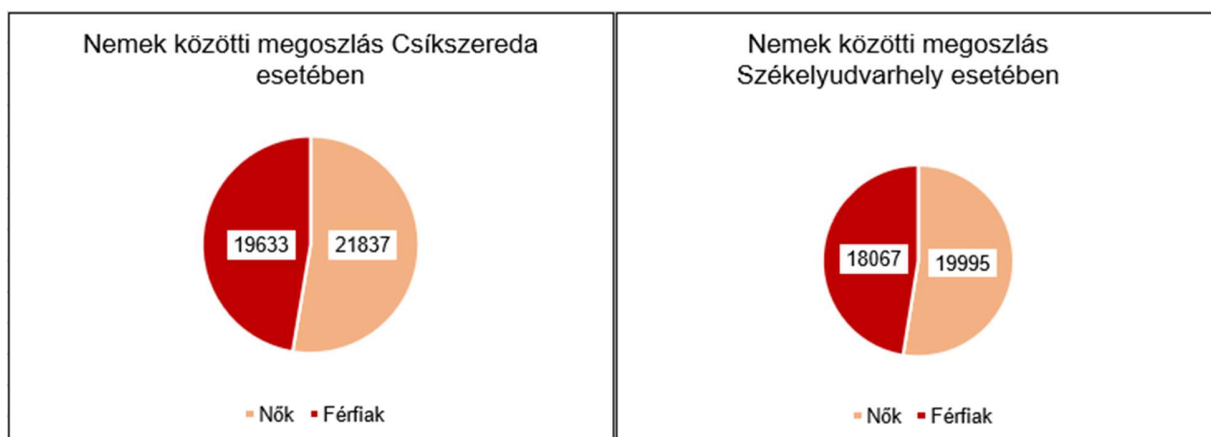
Románia helyzete a nemek közötti egyenlőség vagy éppen egyenlőtlenség kapcsán egy aktuális jellegű kérdés, aminek hála nagyon friss kutatások is rendelkezésre állnak. Profíroiu (2021) kutatása rendkívül naprakész, hiszen kb. az elmúlt húsz évet vizsgálja, 2021-ig bezáróan. Vizsgálatának célja, hogy megállapítsa Románia a nemek közötti egyenlőségi indexben elért eredményeit, viszonyítva az európai rangsorhoz, illetve a nők jelenlétét a vezetői politikai szerepkörökben és a magas döntési jogkörrel rendelkező pozíciókban. A Profíroiu által kapott eredmények alapján, a nők alulreprezentáltak a minisztériumokban és Románia még messze áll a nemek közötti egyenlőségtől, sőt a Covid-19 világiárvány tovább növelheti a nemek közötti különbségeket. A kutatás feltárta, hogy az európai helyzet is nagyon hasonló, annak ellenére, hogy a teljes kontinens esetében a nők nagyobb létszámban vannak jelen a felső döntéshozásban. Az előrejelzések bizakodóak, mivel az EU egyre nagyobb figyelmet fordít a problémára, aminek várhatóan pozitív hatásai lesznek Romániában és a többi EU-s országban egyaránt (Profíroiu, 2021)

A vizsgált térségben, a nemek közötti egyenlőségek, vagy éppen egyenlőtlenségek feltárására egy elmaradás nagyságát mutató indikátor állt rendelkezésemre, amelynek az alapját a munkanélküli nők aránya képezi. Az INSSE Tempo Online adatbázis alapján, a nők jelenléte a munkanélküliségben leginkább Székelyudvarhelyre jellemző, Csíkszereda esetében jóval kisebb az itt tapasztalható elmaradás mértéke. A hipotézisem arra épült, hogy az itt tapasztalható jelenségnek egyik fontos összetevője, hogy a székelyudvarhelyi lakosság nagyobb részét teszik ki nők, mint Csíkszereda esetében. Elvégeztem egy kutatást, hogy megállapítsam a hipotézisem igazságértékét, és arra a következtetésre jutottam, hogy megcáfolván a felvetésemet, mindkét település lakosságának 52%-át képezik nők (5. ábra), tehát nem ez okozza az itt tapasztalható különbségeket. Egy másik hipotézisem szerint azzal magyarázható a jelenség, hogy a megyeszékhely diverzifikáltabb gazdasági szerkezettel rendelkezik, így a nők is könnyebben találnak munkát főleg olyan ágazatokban mint egészségügy és az oktatás. Hargita megyéhez képest Csíkszereda jobban teljesít az ötödik célkitűzés mentén, míg Székelyudvarhely nagyobb mértékű elmaradást mutat.

Összességében elmondható, hogy a *Nemek közötti egyenlőség* célkitűzés esetében Székelyudvarhely nagyobb mértékű elmaradást mutat, mind Csíkszeredához, mint Hargita megyéhez képest.

	<i>A munkanélküli nők aránya (%)</i>
Hargita megye	3,2
Csíkszereda	1,2
Székelyudvarhely	3,4

5. táblázat: indikátorok az ötödik célkitűzés esetében
 Forrás: az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

5. ábra: Nemek közötti megoszlás

Forrás: saját szerkesztés az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság

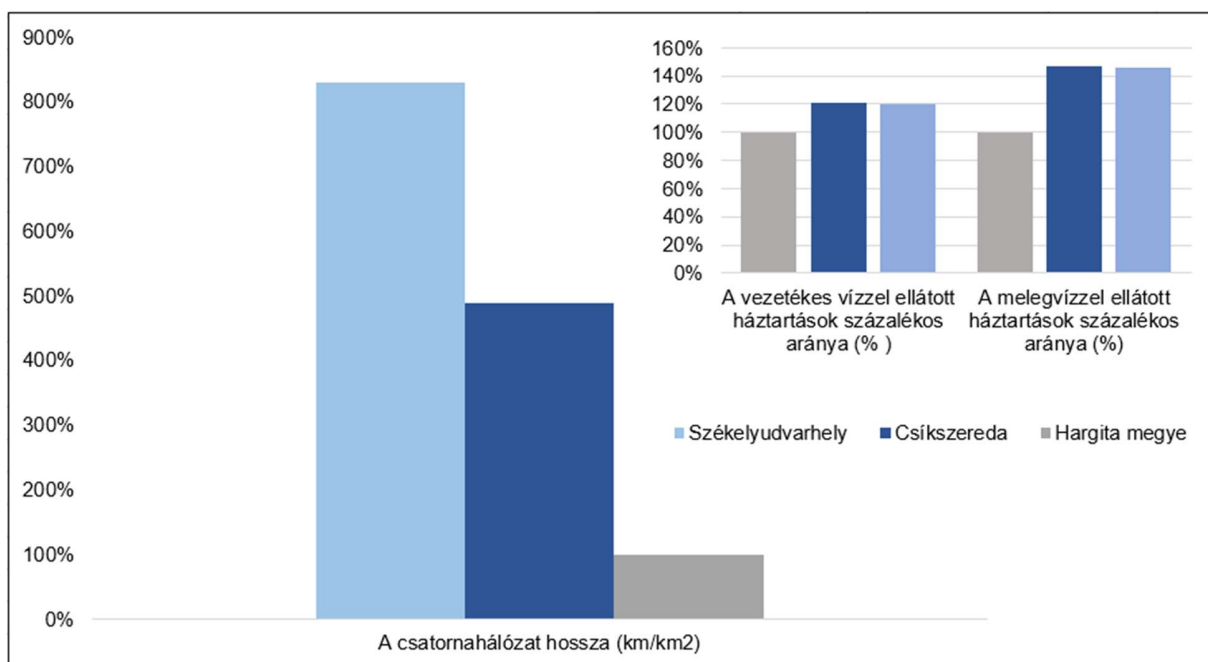
A Románia fenntartható fejlődési stratégiájában leírtak alapján, az EU politikájának szerves része a polgárok egészségének védelme, aminek egy eszköze a minőségi ivóvízhez és higiéniához való hozzáférés biztosítása. Ennek megvalósításához elengedhetetlen a háztartások csatlakozása a csatornahálózatokhoz, amely különösen a vidéki településeken van hátrányosabb helyzetben. A romániai stratégia alapját képezi és egyben célja is a csatornázási infrastruktúra fejlesztése, aminek hatására fejlődne az életminőség az országban, illetve ezáltal megfelelni az uniós követelményeknek, az ivóvíz és a szennyvíz kezelésében egyaránt. A stratégia kiter a hulladékgazdálkodásra is, amelynek kapcsán a különböző hulladékok szelektív gyűjtését és esetleges újrahasznosítását tűzi ki legfőbb célul. Románia higiéniai helyzete igencsak elmarad az EU-s átlagtól, mivel a lakosság 30.5%-a nem rendelkezik fürdővel, zuhanyzóval és vízöblítéses WC-vel felszerelt háztartással, ezzel szemben az uniós átlag mindössze 2%. Megoldásként, a romániai fenntartható fejlődési stratégia, a vízfelhasználás hatékonyságának jelentős növelését, illetve az infrastruktúra folyamatos fejlesztését nevezi meg (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

Az általam vizsgált mindhárom mutató (csatornahálózat hossza; vezetékes vízzel ellátott háztartások százalékos aránya; melegvízzel ellátott háztartások százalékos aránya) esetében elmondható, hogy az előrehaladottság mértékét határozzák meg, és a két általam vizsgált város nagyon hasonló eredményeket produkált (6. ábra). Ami az eltéréseket illeti, a csatornahálózatok nagyságában Csíkszereda mutat nagyobb értéket, de ez egyszerűen a két város méretbeli

különbségével magyarázható. Ha a csatornahálózatok nagyságának összehasonlításához, bevonjuk a városok területét osztóként, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy arányaiban nézve Székelyudvarhely büszkélkedhet, szervezettebb csatornahálózattal.

A megye és a két város összehasonlítása során, egyértelműen leolvasható az adatokból Székelyudvarhely és Csíkszereda kiemelkedése (6. ábra). Már a vezetékes vízzel ellátott háztartások aránya esetében is lemaradás figyelhető meg Hargita megye esetében, a melegvízzel ellátott háztartások százalékos arányánál pedig már közel 30%-os elmaradásról beszélhetünk. A két város és a megye helyzete között kialakult szakadék egyértelműen a falvak jelenlétére vezethető vissza, hiszen a falvak esetében jóval kevesebb az olyan háztartás, amely vízvezetékkel van ellátva, és még kevesebb, amelybe a meleg víz is be van vezetve. Ennek bizonyítására elvégeztem egy rövid kutatást, amelynek során az Observator Teritorial adatait használtam fel és arra az eredményre jutottam, hogy a hipotézisem, miszerint annak oka, hogy Csíkszereda és Székelyudvarhely magasabb eredményt produkál, mint a teljes megye a „Tiszta víz és alapvető köztisztaság” célkitűzés mentén, a falvakban tapasztalható elmaradás, igaznak bizonyult. A kutatásomban összehasonlítottam Hargita megye összes város rangú településének (kilenc darab) az adatait a megye összes községének (ötvenhét darab) adataival. A kutatást úgy végeztem el, hogy összesítettem a nyers adatokat, majd külön a városok és külön a községek esetében is átlagot számoltam, így már összehasonlítható volt a két településtípus, annak mentén, hogy a háztartásaik mekkora része rendelkezik vezetékes vízzel. Egyértelműen elmondható, hogy a városok jóval előrehaladottabb helyzetben vannak, hiszen Hargita megyében a városi háztartások átlagosan 95,27%-a rendelkezik vezetékes vízzel, ezzel szemben a vidéki háztartások esetében ez az arány, mindössze 71,75% (7. ábra).

Összességében tehát elmondható, hogy az általam vizsgált települések húzóerőt képviselnek Hargita megyén belül, az általuk produkált értékek kiemelkedőek a megyei adatokhoz képest. Csíkszereda és Udvarhely az alkalmazott mutatók szerint, a tárgyalt célkitűzés elérése felé tett lépések mértékét tekintve nagyon hasonló helyzetben vannak, az egyetlen kiugrás, amely előnyt jelenthet a megyeszékhely számára, pusztán a nagyobb összterületből ered.

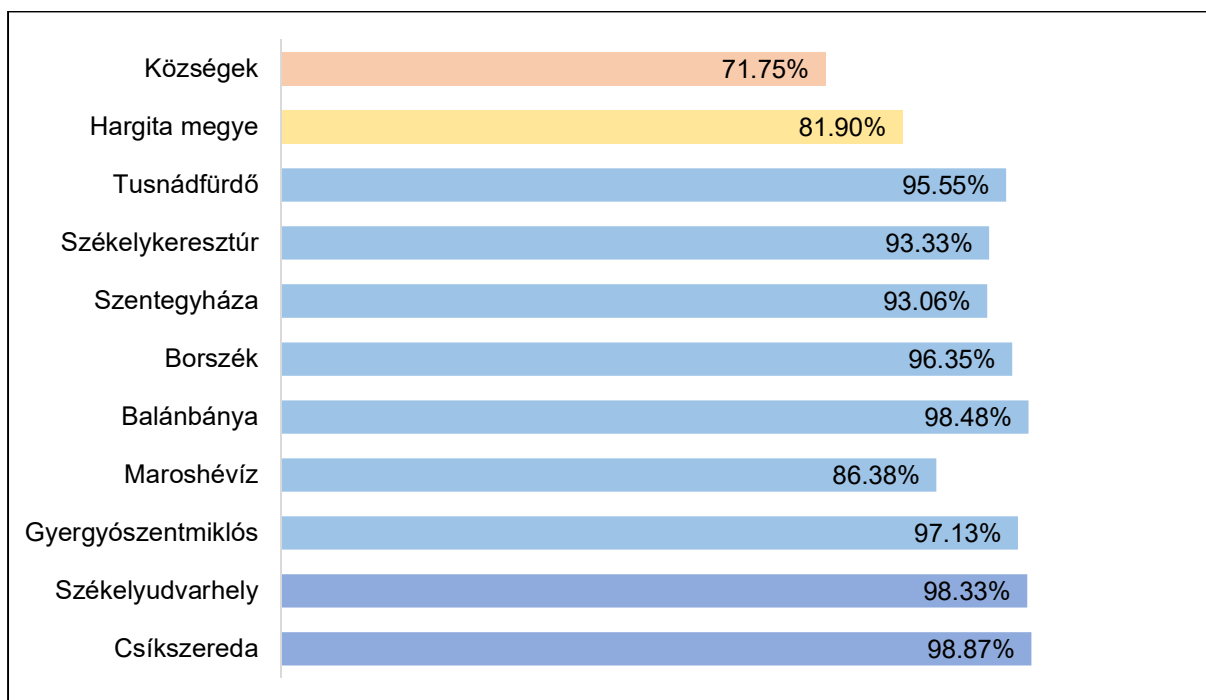
6. ábra: Tiszta víz és alapvető köztisztaság

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

	A csatornahálózat hossza (km)	A vezetékes vízzel ellátott háztartások százalékos aránya (%)	A melegvízzel ellátott háztartások százalékos aránya (%)
Hargita megye	1041	0,81901	0,65358
Csíkszereda	90	0,988692	0,960605
Székelyudvarhely	62,4	0,98326	0,954307

7. táblázat: indikátorok az hatodik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

7. ábra: Vezetékes vízzel ellátott háztartások aránya

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

7. Megfizethető és tiszta energia

Az energiagazdálkodás és a megújuló energiaforrások használata az egyik legaktuálisabb téma napjainkban, aminek fejlődésében komoly szerepe van a társadalomnak is. Ennek kapcsán publikáltak 2021-ben egy kutatást, amelynek fő célja, hogy megállapítsa, hogy a román közvélemény milyen véleményt formált a megújuló energiák használatáról. A kutatás felvételei alapján, a demográfiai jellemzők, a társadalmi és politikai értékek csupán kis mértékben játszanak szerepet a téma megítélésében, ellentétben a televíziós és online megjelenéssel, amelyek komoly negatív hatást fejtenek ki. A felmérés eredményei, a szerzők megítélése alapján, pozitívak, hiszen a válaszadók túlnyomó többsége (kb. 90%) támogatja a megújuló energiaforrások használatát. (Jijie, 2021)

Románia 2030-as fenntartható fejlődési stratégiájában többek között, a legfőbb céloknak a villamosenergia- és gázelosztás bővítését, illetve a megújuló energiaforrások használatának arányának növelését több iparágban határozza meg. Fontos kritériuma a tervezetnek, hogy a célkitűzésben kiemelt szolgáltatások elfogadható áron elérhetőek legyenek mindenki számára (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

A *Megfizethető és tiszta energia* célkitűzés eléréséhez tett lépések és eredmények mértékének meghatározásához a vizsgált térségben egy olyan indikátort használtam fel, amelynek alapja a lakások villamosenergia-hálózathoz való csatlakozás százalékos aránya. Mindkét város, Csíkszereda és Székelyudvarhely is nagyon magas értékeket produkált, a háztartások több, mint 99%-a rendelkezik hálózatról kapott villamos energiával. Hargita megye esetében is hasonlóan pozitív a helyzet, a kutatás alapját képező térség a hetedik célkitűzés során érte el a legmagasabb eredményeket.

	<i>Hálózati áramhoz csatlakoztatottak aránya (%)</i>
Hargita megye	98,00951
Csíkszereda	99,76031
Székelyudvarhely	99,49709

8. táblázat: indikátorok a hetedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés

Az eddig vizsgált célkitűzések közül, ez az egyik legrészletesebb, legszerteágazóbb, aminek eredményeként több nézőpontból vizsgálható és több szempontrendszer is alkalmazható a végső konklúziók feltárásához. Ahogy a kutatásom teljes egészéről elmondható, ebben az esetben is a Benedek és kutatótársai (2021) által kidolgozott indikátorok mentén hasonlítottam össze a két települést, azonban egy átfogó kép megalkotásához megvizsgáltam olyan tanulmányokat is, amelyek más irányelveket követnek.

Öztürk (2019) kutatásában a bankhitelek és a gazdasági fejlődés kapcsolatát vizsgálta a román gazdaságban és célja, hogy kimutassa, hogy a gazdasági növekedés hatással lehet a banki hitelekre, illetve, hogy a jóléti szint növekedése tükröződhet a pénzügyi szektorban. A tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a bankhitelek és a gazdasági fejlődés között kapcsolat áll fenn, illetve, hogy különösen Románia esetében a GDP (egy főre jutó bruttó hazai termék) és az NDC (Nemzetileg Meghatározott Hozzájárulások) közötti kapcsolat dinamikus tulajdonságokkal rendelkezik. (Öztürk, 2019)

A következő általam megvizsgált tanulmány az előző kutatástól eltérő tematikájú, de rendkívül aktuális, melynek témája a turizmus és a gazdasági fejlődés kapcsolata Románia esetében. Badulescu és kutatótársai (2019) elemzésé alapján megkérdőjelezhetetlen a kapcsolat a két vizsgált tényező között, azonban a kapcsolat természete tudományos vita alapját képezi napjainkban is. A turizmus pozitív hatással van a gazdasági fejlődésre, a foglalkoztatási lehetőségek bővülésére és az infrastruktúra javítása révén. A kutatás az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) és a nemzetközi turizmus közötti kapcsolatot veszi górcső alá Romániában az 1995-2016-os időintervallumra összpontosítva. A vizsgálat feltárta, hogy hosszú távon a GDP komoly hatást gyakorol a nemzetközi turistaérkezésekre és a nemzetközi turisztikai bevételekre, illetve, hogy rövid távon, a nemzetközi turisztikai bevételek hozzájárulnak a GDP helyzetéhez és a GDP és a nemzetközi turistaérkezések száma kölcsönösen befolyásolják egymást, vagyis kétirányú oksági kapcsolat figyelhető meg (Badulescu et al., 2019).

Egy harmadik nézőpont szerint felépített vizsgálat fényében, amely a produktív foglalkoztatást vizsgálja Romániában, az ország számára nagy kihívás a fejlődés e téren, azonban elengedhetetlen az Európai Unió integrációjához. A kutatás kiemeli, hogy a produktív foglalkoztatás egy alapvető eleme a gazdasági fejlődésnek és hogy egy hajtóerő lehet az országok közötti különbségek csökkentésére. Központi célkitűzés a vizsgálat során, hogy feltárja a produktív foglalkoztatás és annak fő meghatározó tényezői helyzetét Romániában. Az előző kutatásokhoz hasonlóan, jelen esetben is arra világít rá az elemzés, hogy Románia elmaradott helyzetben van az európai átlaghoz képest, amelynek okai az alacsony munkatermelékenység, a nem hatékony mezőgazdasági foglalkoztatottság, a bérek stb. (Herman, 2016).

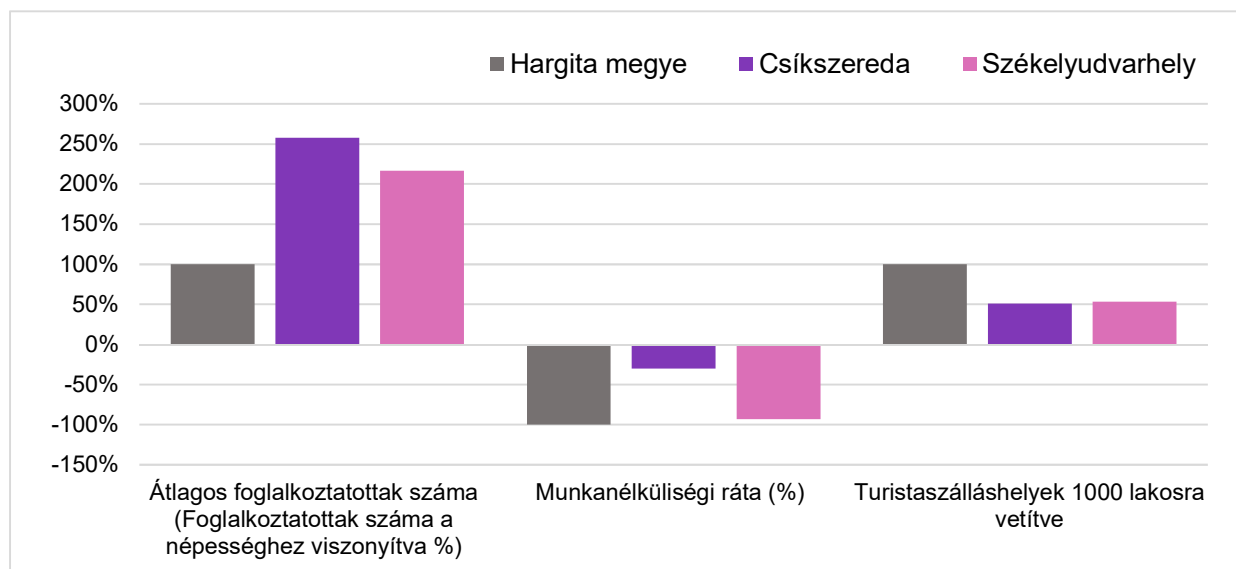
Összességében elmondható a szakirodalom feltárása után, hogy a *Tisztességes munka és gazdasági növekedés* célkitűzés rendkívül komplex és számos szempontrendszer szerint tanulmányozható, az azonban egyértelműen kitűnik mindhárom általam vizsgált tanulmányból, hogy Románia elmarad etéren az EU-s átlagoktól.

A kutatásom alapját képező két település esetében, megállapítható, hogy azon mutatók mentén, amelyek az előrehaladás mértékét mutatják be, mind Csíkszereda, mind Székelyudvarhely előrehaladottabb állapotban van a nyolcadik célkitűzést illetően, mint Hargita megye. Ennek legfőbb oka, hogy mindkét város esetében a népességhez viszonyított foglalkoztatottak száma, több, mint kétszer akkora, mint a megyei adatok esetében (8. ábra). Ez akkora mértékű elmaradást

eredményez a vizsgált városokhoz képest, hogy még a turisztikai fogadóhelyek 1000 lakosra vetített számát vizsgáló indikátorban mutatott kedvezőbb helyzet sem képes kiegyenlíteni (8. ábra). A két város egymáshoz viszonyított helyzetét illetően elmondható, hogy mindhárom mutató esetében egymáshoz nagyon közeli eredmények jelennek meg, nem beszélhetünk kiugróan magas értékekről.

Ami az elmaradás mértékét mutató indikátorokat illeti, ebben az esetben, mindössze egyről beszélhetünk, a regisztrált munkanélküliek arányát vizsgáló mutatóról. E téren a megyeszékhely jóval kedvezőbb helyzetben van, mint Székelyudvarhely vagy Hargita megye, az utóbbi kettő esetében több, mint háromszor akkora regisztrált munkanélküliségről beszélhetünk. Székelyudvarhely esetében ez azzal magyarázható, hogy főleg a Covid 19 vírus miatt több gyár is arra kényszerült, hogy végleg bezárja kapuit, így az ezekben az üzemekben dolgozó több száz ember egy jelentős része munkanélkülivé vált.

Összességében elmondható, hogy mindent figyelembe véve, a *Tisztességes munka és gazdasági növekedés* célkitűzés esetében Csíkszereda és Székelyudvarhely hasonló eredményeket mutat, illetve mindkét település előrehaladottabb helyzetben van, mint Hargita megye, aminek legfőbb oka a foglalkoztatottak arányában tapasztalható pozitív jellegű fejlődés.

8. ábra: Tiszta munka és gazdasági növekedés

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

	<i>Foglalkoztatottak száma a népességhez viszonyítva %</i>	<i>Turistaszálláshelyek 1000 lakosra vetítve</i>	<i>Kapacitáskihasználtsági ráta</i>
Hargita megye	20,60%	2,468665	-
Csíkszereda	53,02%	1,253918	0,171
Székelyudvarhely	44,55%	1,313646	0,167

9. táblázat: Előrehaladás mértékét vizsgáló indikátorok az nyolcas célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

	<i>Munkanélküliségi ráta (%)</i>
Hargita megye	3
Csíkszereda	0,9
Székelyudvarhely	2,8

10. táblázat: Elmaradás mértékét vizsgáló indikátorok az nyolcas célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

9. Ipar, innováció és infrastruktúra

A kilencedik célkitűzés három fő alkotóelemből áll, ezek az ipar, az infrastruktúra, illetve az innováció. A Benedek és csapata által használt indikátorok, elsősorban az ipar és infrastruktúra kettősre épülnek, így a következőkben, két tematikus tanulmány keretein belül, ezt a két ágazatot mutatom be, Romániára fókuszálva.

Ahogy az általam kiválasztott kutatásban is megjelenik, az ipar az az ágazat amelyik legnagyobb mértékben hozzájárul a GDP (bruttó hazai termék) növekedéséhez és ezáltal befolyásolja a teljes gazdaságot. A kapott eredmények a 2019-es évre vonatkoznak. Elmondható, hogy az export jelentős növekedésen esett át, első sorban annak köszönhetően, hogy Románia az Európai Unió tagállama. A tanulmány becslései és előrejelzései alapján, minden európai ország, beleértve Romániát is, gazdaságilag visszaesést fog elkönyvelni a koronavírus-válság eredményeként. Várhatóan csökkenni fog a megrendelések száma és az ipar forgalma, aminek hatására a fő ágazatok tevékenységei mérséklődnek, ami végső soron a munkanélküliség növekedését fogja eredményezni. Ez a visszaesés alacsonyabb bruttó hazai termékhez vezet, ami

közvetett módon (egyrészt szociális kiadások) külső és belső hitelfelvételt, vagyis adósság növekedést eredményez. (Iacob, 2020)

Egy másik főpillére a 9. célkitűzésnek az infrastruktúra. Az általam górcső alá vett tanulmány célkitűzése, hogy feltárja, hogy a vidéki alpinfrastruktúrába történő beruházások, milyen módon és mértékben járulnak hozzá a gazdasági fellendüléshez. A kutatás azt a következtetést vonta le, hogy Románia infrastrukturális felszereltsége jelentősen elmarad az európai átlagtól, és az ebbe való beruházás végső soron a nemzeti jólétet eredményezi. Az infrastrukturális hiányosságok különösen a vidéki települések esetében megfigyelhetők, amiknek feljavítása vélhetően a helyi gazdaságok növekedését, a szegénység csökkenését és a vidéki lakosok életminőségének javulását segítené elő (Pavel, 2018).

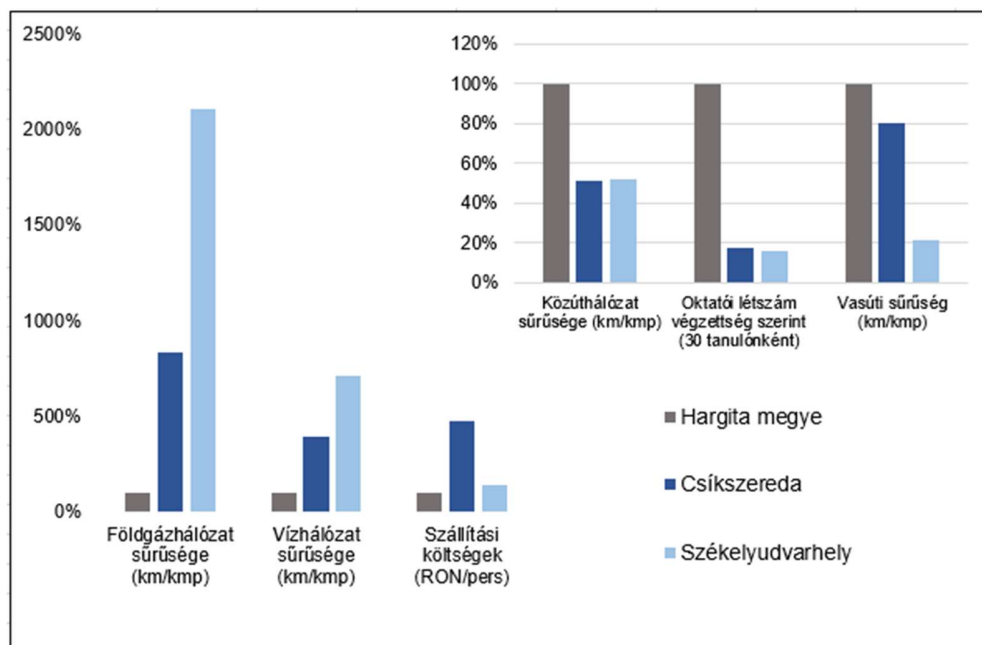
Az *Ipar, innováció és infrastruktúra* egyike a legkomplexebb célkitűzéseknek, a Benedek és kutatótársai által felállított rendszer alapján, összesen kilenc szempont áll rendelkezésünkre, hogy felmérjük egy térség etéren elért eredményeit. Ezen indikátorok homogénnek mondhatóak, hiszen az összes az előrelépés mértékét mutatja és teljességgel hiányoznak azok az indikátorok, amelyek az elmaradás mértékét demonstrálják.

Az általam vizsgált két település, Csíkszereda és Székelyudvarhely megegyeznek abban, hogy mindkettő előrehaladottabb helyzetben van, mint Hargita megye, annak ellenére, hogy némelyik mutató esetében az összehasonlítás alapját képező elemek, méretükből adódóan, nem egyenlő eséllyel indulnak. Ez a jelenség csak abban az esetben jelenik meg, amikor a városok megyéhez képest elfoglalt szerepét vizsgálom, a települések közötti összehasonlítást nem befolyásolja. Az érthetőség növelése céljából bemutatok egy egyszerű példát. A kilences célkitűzés esetében két indikátor is a megközelíthetőségen alapszik, nemzeti és megyei útra lebontva. Természetes és magától értetődő, hogy a megye, amely magába foglalja az általam vizsgált városokat, több módon megközelíthető, hiszen jóval nagyobb területű, hosszabb határral, emellett a városok megközelíthetőségét biztosító útvonalak a megye megközelíthetőségéhez is hozzájárulnak.

Ami a két város összehasonlítását illeti, az eddigi vizsgált indikátorok többségével ellentétben, Székelyudvarhely van előrehaladottabb helyzetben. Ennek a kiemelkedésnek az oka az adatok szerint, a gázhálózat sűrűsége, illetve a vízhálózatok sűrűsége terén mutatott komoly előrehaladás (9.ábra). Csíkszereda mindössze egyetlen mutató esetében van jóval kedvezőbb

helyzetben, ez a bizonyos mutató azt méri, hogy egy-egy település mekkora összeget szán a tömegközlekedésre, az érték pedig RON/személyben van meghatározva, vagyis tartalmazza az össznépeség méretét is (9. ábra). Az itt tapasztalható nagyobb érték azzal magyarázható, hogy míg Székelyudvarhely esetében három állandó buszjáratról beszélhetünk, addig a megyeszékhely esetében nyolc járatról.

Összességében tehát elmondható, hogy az *Ipar, innováció és infrastruktúra* célkitűzés esetében, mindkét általam vizsgált település előrehaladottabb helyzetben van, mint Hargita megye, emellett pedig, hogy Székelyudvarhely a kutatás megírásáig komolyabb eredményeket produkált a célkitűzés elérése során, mint Csíkszereda.

9. ábra: Ipar. Innováció és infrastruktúra

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP, az Observator Teritorial és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

10. Az országok közötti és az országokon belüli egyenlőtlenségek csökkentése

A célkitűzés elsősorban az országok közötti egyenlőtlenségek csökkentésével és megszüntetésével foglalkozik, amely a szakirodalom alapján, a 2008-as pénzügyi válságban gyökerezik. A kialakult gazdasági, társadalmi és környezeti egyenlőtlenségeket csakis összefogással lehet kiküszöbölni, az országok egyéni próbálkozásai eredménytelennek bizonyultak. A tanulmány az egyensúlytalanságok fő okozójaként a gyors exportnövekedés, az erős

tőkebeáramlás és a magas nyersanyagárból érkező jövedelemnövekedés aránytalan elosztását említi, aminek okán számos szegény ország elmaradottsága tovább növekedett (Carpentier, 2015).

Románia fenntartható fejlődési stratégiája alapján, Románia három fő cél megvalósítása révén kívánja csökkenteni és megszüntetni az egyenlőtlenségeket és ennek szövődményeit. Az első az olyan politikai irányzatok követése, amelyek központi célja a hátrányos helyzetű csoportok arányának fokozatos csökkentése és felszámolása, kedvező adózási-, bérezési- és szociális védelmi politika mentén. A következő tervezet egyszerűen az uniós átlagok megközelítését foglalja magába, a fenntartható fejlődés mutatói szerint. A harmadik rész cél, az emberi jogok területén történő diszkrimináció visszaszorítása (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

A kutatás alapját képező két település Csíkszereda és Székelyudvarhely egyaránt jóval kedvezőbb helyzetben van, mint az összehasonlítás alapját képező Hargita megye. Ennek a jelenségnek az oka, valószínűleg a vidéki településeken megjelenő alacsony helyi humán fejlettségi index, amelyek lehúzó erőként hatnak a megyei átlagra. A két vizsgált város között alig észlelhető különbség, megközelítőleg azonos helyzetben vannak a célkitűzés elérésének útján.

	<i>Helyi humán fejlettségi index</i>
Hargita megye	63
Csíkszereda	94
Székelyudvarhely	93

11. táblázat: indikátorok a tizedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés Sandu 2016-os kutatása alapján

11. Fenntartható városok és közösségek

A városi élet fontos eleme a társadalmunknak, amely egy nyitott rendszerként jellemezhető, amely lehetővé teszi az urbanizációt és a ruralizációt egyaránt. A Daia és kutatótársai (2020) által létrehozott vizsgálat beszámolója szerint, 27 európai államban az emberek több mint fele vidéki településeken él. Az Európai Unió politikája sokáig úgy volt jellemezhető, hogy nem fektet komoly hangsúlyt a vidéki települések jellegére, ami azért is volt rossz irány, mert ezek a falvak az Unió több, mint 90%-át foglalták el. A kutatás a romániai népesség vidéki részének méretét vizsgálja, és megállapítja, hogy Romániában ellentétben az urbanizáció az Európai Unió többi országához képest, mivel többen telepednek le vidéki területeken. A tanulmány ennek a jelenségnek okozójaként azt

határozza meg, hogy a munkahely és rendelkezésre álló jövedelem nélkül maradt lakosság gyakran fordul a mezőgazdasághoz, illetve az állattenyésztéshez. Összességében tehát a tanulmány feltárja, hogy ellentétesen az Európai Unió átlagával, Romániában a lakosság nagyobb mértékben telepedik városról falura, mint fordítva (Daia, 2020).

Az előző két célkitűzéstől eltérően, ismét megjelennek azok a mutatók, amelyek nem az előrehaladás mértékét, hanem az elmaradás nagyságát vizsgálják és mutatják be. A puszta számadatok alapján a Fenntartható városok és közösségek célkitűzés elérésének során mindkét általam vizsgált város esetében erőteljes különbség mutatható ki a megyéhez képest, azonban ez nem reális, pusztán arról van szó, hogy a népsűrűség nagy mértékben befolyásolja az eredményeket. Természetes, hogy egy városi település esetében jóval nagyobb a népsűrűség, mint egy teljes megye esetében, hiszen a települések mellett magába foglal közel lakatlan térségeket is. Ha eltekintünk a népsűrűségtől és a többi mutató mentén (Építési engedélyek 1000 lakosra vetítve; Kulturális, szabadidős és vallási kiadások (RON/fő); Földhasználat hatékonysága stb.) vizsgáljuk a városok és a megye elmaradottsági szintjét, egészen más helyzetről beszélhetünk, hiszen ebben az esetben, már mindkét település elmaradottsági szintje, alacsonyabb, mint Hargita megye esetében.

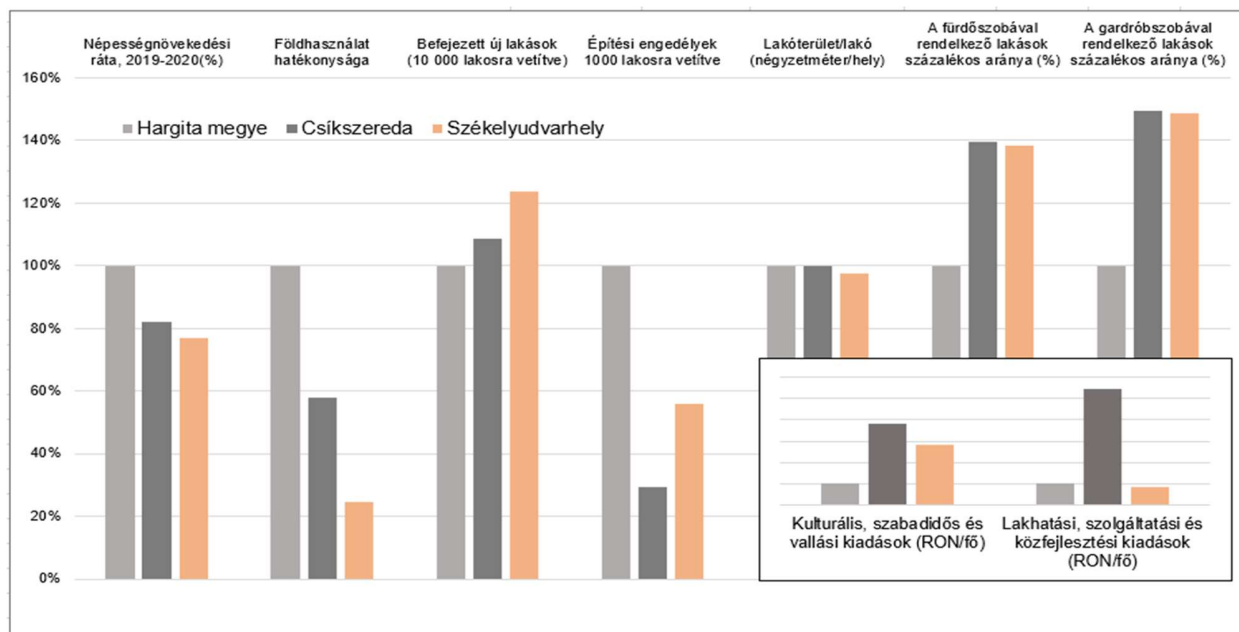
Csíkszereda és Székelyudvarhely összehasonlítása során is komoly szerepet kap a népsűrűség vizsgálata, azonban ebben az esetben már indokolt ezen indikátor használata. Annak köszönhetően, hogy a lakássűrűség és az átlagosan egy háztartásban élő személyek számában nagyjából hasonló értéket produkált mindkét város, a népsűrűségben mutatott különbség az, amely végül rámutat Székelyudvarhely elmaradásának nagyobb mértékére, a megyeszékhellyel szemben. Erre magyarázatként, Csíkszereda városszerkezetét emelném ki, amely úgy tevődik össze, hogy több olyan település is hozzátartozik, amelyek esetében jóval alacsonyabb a népsűrűség és ezek csökkentik a város népsűrűségének mértékét. A legfontosabb a jelen körülmények között kiemelni Hargitafürdőt, amely leginkább csak üdülőhelyként funkcionál, így állandó lakosságról is csak kis mértékben beszélhetünk (2011-es népszámláláson, 192 fő).

A fejlődés mértékét bemutató indikátorok esetében (12. táblázat) nincs nagy különbség az eddig bemutatott célkitűzésekkel szemben, mind Székelyudvarhely, mind Csíkszereda kedvezőbb helyzetben van a célkitűzés megvalósításában, mint Hargita megye. Az egyetlen olyan mutató,

amely esetében Hargita megye jobb teljesítménye tapasztalható a vizsgált településekkel szemben, az az 1000 lakosra jutó építkezési engedélyek száma (10. ábra).

A két város helyzete egymáshoz képest a tizenegyedik célkitűzés esetében igen komplex és változatos. Összesen tizenkét különböző indikátor mentén történt meg az összehasonlítás (12. és 13. táblázat) és arra a következtetésre jutottam, hogy ugyan három mutató esetében is Székelyudvarhely volt előrehaladottabb helyzetben, összességében véve, mégis Csíkszereda az amelyik a kutatás megírásáig nagyobb előrelépéseket tett a *Fenntartható városok és közösségek* célkitűzés eléréséhez. Székelyudvarhely esetében komoly elmaradottság figyelhető meg a „Land Use Efficiency”, vagyis a földhasználat hatékonysága indikátornál, amely kiegészül még a lakhatásra, a szolgáltatásokra, a közfejlesztésre, a kultúrára, a vallásra stb. fordított kiadásokat vizsgáló mutatóknál tapasztalható csíkszeredai dominanciával.

Összességében arra a következtetésre jutottam, hogy mind a fejlődés mértékét, mind a lemaradás nagyságát mutató indikátorok esetében Csíkszereda van kedvezőbb helyzetben Székelyudvarhelyhez képest, illetve, hogy az összes Benedek és kutatótársai által felhasznált mutatót figyelembe véve, Hargita megye mindkét városnál előnyösebb helyzetben van a célkitűzés elérésében, amelynek legfőbb oka a népsűrűséget alapul vevő indikátorban mutatott eredmény.

10. ábra: Fenntartható városok és közösségek

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP, az Observator Teritorial és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

	<i>Építési engedélyek 1000 lakosra vetítve</i>	<i>Kulturális, szabadidős és vallási kiadások (RON/fő)</i>	<i>Lakhatási, szolgáltatási és közfejlesztési kiadások (RON/fő)</i>	<i>Befejezett új lakások (10000 lakosra vetítve)</i>	<i>Népességnövekedési ráta, 2019-2020(%)</i>
Hargita megye	3,14	131,09	77,92	10	-0,0028
Csík-szereda	0,92	502,57	423,72	10,85	-0,0034
Székely-udvarhely	1,76	372,84	64,61	12,38	-0,0037
		<i>A fürdőszobával rendelkező lakások százalékos aránya (%)</i>	<i>A gardrób-szobával rendelkező lakások százalékos aránya (%)</i>	<i>Földhasználat hatékonysága</i>	<i>Lakóterület/lakó (négyzetméter/hely)</i>
Hargita megye		68,51	65,01	-0,03	18,75
Csikszereda		95,48	97,15	-0,06	18,76
Székelyudvarhely		94,75	96,54	-0,13	18,28

12. táblázat: fejlődés mértékét mutató indikátorok a tizenegyedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP, az Observator Teritorial és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

	<i>Népsűrűség</i>	<i>Lakássűrűség - az egy szobára jutó személyek száma</i>	<i>Átlagos személyek száma/háztartás</i>
Hargita megye	49,71	2,83	2,71
Csikszereda	2105,45	2,75	2,61
Székelyudvarhely	4712,72	2,75	2,66

13. táblázat: elmaradás mértékét mutató indikátorok a tizenegyedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial és az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján

12. Felelős fogyasztás és termelés

Az intenzív iparosodás és az emberek életmódja erőteljes hatással van a bolygóra, aminek talán legkomolyabb eredménye az éghajlatváltozás. Az iparosodás egyik hatása ez erőforrások mennyiségének folyamatos és egyre nagyobb mértékű csökkenése, melyek közül minden kétséget kizáróan az egyik legfontosabb az édesvíz. Ciomos és kutatótársai (2015), elemzésükben új megközelítést javasolnak az édesvízfelhasználást és a megfelelően tisztított szennyvíz újrahasznosítását illetően Romániában. Az eredmények feltárása során három fő konklúziót emeltek ki: Az első általuk levont következtetés alapján az ipari ágazatokban a korlátozott, vagy nem megújuló erőforrásokat (pl: édesvíz) más erőforrásokkal kombinálva kell felhasználni, amelyhez elengedhetetlen az ipari ágazatokra gyakorolt politikai nyomás, amely a vízkészletek megóvását tartja szem előtt. A kutatók által második helyen bemutatott eredmény arról számol be, hogy Románia kiemelkedik az uniós országok közül a vízkészletek és azok felhasználása terén, emellett a háztartási fogyasztók ellátására és egyéb szolgáltatásokra kivett mennyiség is kevesebb, mint az Európai Unió-s átlag. Ami a környezetvédelemre fordított kiadásokat illeti, Románia esetében a GDP-n belüli kiadások magasabbak, mint az EU28 átlaga. A harmadik megállapításuk arra épül, hogy a vízkészletek még megfelelő felhasználás mellett is végesek, így nagy szerepet tulajdonítanak a szennyvíz újrahasznosításnak, amely alternatívát jelent például az öntözéshez (Ciomos, 2015).

A *Felelős fogyasztás és termelés* célkitűzés esetében az összehasonlítás alapját a kanalizációval rendelkező lakások aránya biztosította, amely esetében egyértelműen kimagaslik Hargita megye elmaradása a vizsgált településekhez képest (14. táblázat). Csíkszereda és Székelyudvarhely adatait egymás mellé állítva is igencsak szembeötlő az eltérés, utóbbi igencsak kedvezőbb helyzetben van. A tizenkettedik célkitűzés esetében tehát, egyértelműen Székelyudvarhely az a város, amely komolyabb lépéseket tett a célkitűzés elérésnek céljából.

	<i>Kanalizációval rendelkező lakások aránya</i>
Hargita megye	0,15
Csíkszereda	0,77
Székelyudvarhely	1,30

14. táblázat: indikátorok a tizenkettedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés

13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen

Az éghajlatváltozás az egyik legsürgetőbb probléma napjainkban, amely több dimenzióból tevődik össze. A szakirodalom áttekintése után Románia helyzetét az éghajlatváltozás elleni fellépésre szánt költségvetések alapján határoztam meg. Florea és kutatótársai (2021) feltárták, hogy Románia az Unió célkitűzéseivel összhangban a környezetvédelmi adók rendszerét alkalmazza. Kutatásuk célja az eszközölt intézkedések környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálata, e mellett a zöld adók és a környezetvédelemre fordított kormányzati kiadások közötti rövid és hosszú távú ok-okozati kapcsolatokat is elemzik. A vizsgálat megállapította, hogy a környezetvédelemre fordított kiadások, hosszú távon, jelentős hatást gyakorolnak az üvegházhatású gázok kibocsátására, de több rövidtávú eredményt is felmutattak a zöldadók hatására (Florea, 2021).

A tizenharmadik célkitűzés mentén az összehasonlítás alapját a RON/személyben meghatározott, környezetvédelemre kiadott összeg mérete képezi. Csíkszereda, hasonlóan az előző célkitűzésekhez, a kiadások terén túlteljesíti Székelyudvarhelyt és Hargita megyét egyaránt. Amíg az utóbbiak esetében ez az összeg 36,73 illetve 37,02 RON/fő, addig a megyeszékhely esetében, több, mint kétszer ekkora értékről beszélhetünk (84,01 RON/fő). Összességében tehát elmondható, hogy a *Fellépés az éghajlatváltozás ellen* célkitűzés mentén, a nagy mértékű anyagi befektetéseknek köszönhetően Csíkszereda előrehaladottabb helyzetben van, mint Székelyudvarhely és Hargita megye.

	<i>Környezetvédelmi kiadások (RON/pers)</i>
Hargita megye	37,03
Csíkszereda	84,01
Székelyudvarhely	36,78

15. táblázat: indikátorok a tizenharmadik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP adatai alapján

14. Óceánok és tengerek védelme

A tengerek és az óceánok rendkívül fontosak minden ország számára, hiszen az éghajlat, a gazdaság és társadalmi jólét is függ a létezésüktől. Legfenyegetőbb veszélyek a tengerek és az óceánok számára az éghajlatváltozás illetve a természeti erőforrásokért folytatott verseny, aminek keretein belül kizsákmányolják anélkül, hogy megpróbálnának fenntartható módon felhasználni a

sós vizek nyújtotta erőforrásokat. Románia a fenntarthatóság okán kitűzött több célt is a tenger megóvása miatt. Az első helyen kiemelt célkitűzés a tengerszennyezés minden formájának megelőzése vagy legalább csökkentése. Ez kiegészül a tengerek elsavasodásának hatásainak minimalizálásával és kezelésével, valamint a halászat felelősségteljes irányításával és szabályozásával (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

Abból adódóan, hogy a kutatásomban vizsgált térség nem rendelkezik kijáráttal egyetlen óceánra vagy tengerre sem, más nézőpontba kell helyezni a tizennegyedik célkitűzést. Benedek és kutatótársai azon térségek vizsgálata során, amelyek nincsenek közvetlen kapcsolatban egyetlen tengerrel vagy óceánnal sem, a célkitűzés során elért eredményeit aszerint határozták meg, hogy a település teljes felszínének hány százalékát alkotja víztükör.

Hargita megye vízrajzában, a folyók tekintetében a legfontosabbak a Maros és az Olt, amelyek forráspontjai is a megyében találhatóak, valamint a legnagyobb vízhozammal rendelkeznek a térségben. Hozzájuk társulnak az olyan szerényebb méretű folyók, mint például a Nagy Küküllő vagy a Tatros. Ami a tavakat illeti két nagy tóról beszélhetünk, amelyek valósággal a megye jelképévé váltak, ezek a Gyilkos-tó, illetve a Szent Anna-tó. Emellett a megye otthont ad a Szépvízi-víztározónak, illetve a Zeteváralji víztározónak, amelyek a tavak mellett komoly méretű állóvizek és nagy mértékben hozzájárulnak a megye előrehaladottságához az *Óceánok és tengerek védelme* célkitűzés mentén.

A kutatás alapját képező városok esetében egységes, hogy mindkettő területét átvágja egy-egy folyó, amelyek nagyban hozzájárulnak a település felszínének víz alkotta százalékos arányához. Székelyudvarhely esetében ez a folyó a Nagy Küküllő, amely egyéb, kisebb vízfelszínekkel kiegészülve, összesen 71 hektárnyi területet foglal el a városból, amely az összterület 1,48%-a. Ehhez képest az Olt folyó más, kisebb vízterületekkel kiegészülve, 54 hektárnyi területet foglal el Csíkszeredából, amely a megyeszékhely összterületének 0,46%-a. Csíkszereda alacsonyabb százalékos eredménye nem csupán a kisebb méretű vízfelszínnel magyarázható, hanem a több, mint kétszer akkora összterülettel is, Székelyudvarhelyhez képest. A megyei adatok jóval elmaradnak mindkét várostól, Hargita megye összterületének mindössze 0,007%-át borítják vízfelszínek.

Összességében tehát arra a megállapításra jutottam a kutatásom során, hogy az *Óceánok és tengerek védelme* célkitűzés során, Benedek és kutatótársai indikátorait megvizsgálva,

Székelyudvarhely van előrehaladottabb helyzetben a megyeszékhelyhez képest, amelynek legnagyobb oka, a kisebb összterület mellett, a Nagy Küküllő nagyobb mértékű jelenléte a városban.

	<i>A víztükör felületének százalékos aránya a UAT-ban (%)</i>
Hargita megye	0,01
Csíkszereda	0,46
Székelyudvarhely	1,48

16. táblázat: indikátorok a tizennegyedik célkitűzés esetében

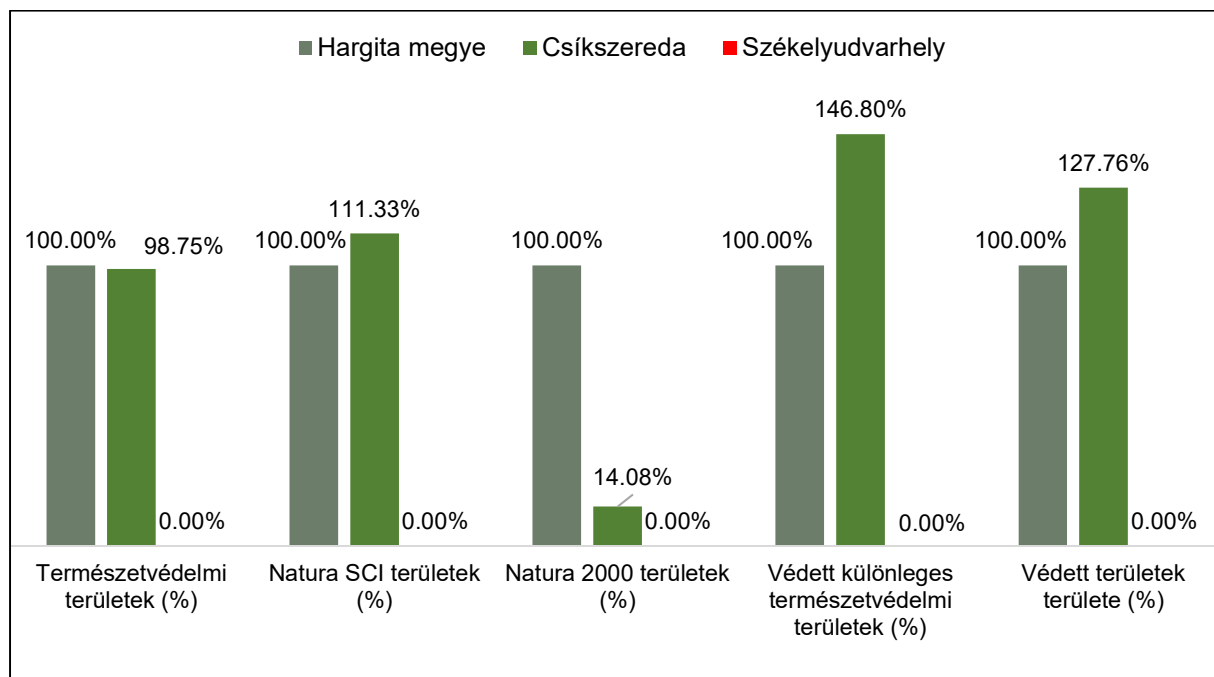
Forrás: saját szerkesztés az Observator Teritorial adatai alapján

15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Az európai és romániai szabályok és tervek egyértelműen kimondják, hogy növelni kell a településeken, főleg a városok esetében az egy főre jutó zöldterületek mennyiségét. Románia ezeknek a terveknek nem tett eleget Luca és kutatótársai (2015) tanulmánya alapján, sőt, éppen ellenkezőleg, az egy főre jutó zöld területek mérete enyhe csökkenést mutat. Tanulmányuk célja, hogy megvizsgálják, hogy Románia esetében, mekkora a különbség a tervezett zöld területek és a megvalósított zöld területek mérete között, illetve, hogy bemutassa a zöldszerkezet fenntartható kezelésének szükségességét. Kiemelték, hogy egy önkormányzat számára több okból is fontos a zöld övezetek méretének növekedése, például a biodiverzitás fenntartása vagy a szén-dioxid- illetve zajcsökkentés miatt. Eredményeikben feltárták, hogy állami forrású, anyagi jellegű ösztönzésre lenne szükség, a fejlesztők és a polgárok számára egyaránt, hogy udvaraikat és területeiket is gyepesítsék, ezzel hozzájárulva a városszerkezethez illetve a jobb mikroklíma eléréséhez (Luca, 2015). Ami a természeti és nemzeti parkokat illeti, Geacu és Dumitrascu gyűjtése alapján, tizennyolcnak adott otthont Románia 2006-ban (Geacu és Dumitrascu, 2006).

A Szárazföldi ökoszisztémák védelme mutató esetében nagyon egyértelmű, hogy Csíkszereda van jóval előrehaladottabb helyzet, hiszen Székelyudvarhely városához nem tartozik egyetlen rezervátum vagy nemzeti park sem. Csíkszereda sem kiemelkedő ezen mutató tekintetében, azonban Székelyudvarhellyel szemben vannak elért eredményei a célkitűzés elérése mentén, a kutatás által vizsgált indikátorok alapján (11. ábra). A megyeszékhely része a „Bazinul Ciucului de Jos” valamint a „Depresiunea și Munții Ciucului” nevű Natura 2000 parknak.

Össességében elmondható, hogy a tizenötös célkitűzés esetében Csíkszereda kiemelkedése, inkább a Székelyudvarhely esetében tapasztalható lemaradásnak tudható be (11. ábra).

11. ábra: Szárazföldi ökoszisztémák védelme

Forrás: saját szerkesztés

	<i>Természeti emlékek (%)</i>	<i>Nemzeti parkok (%)</i>	<i>Természetvédelmi területek (%)</i>	<i>Natura SCI területek (%)</i>
Hargita megye	0,11	0,72	0,77	15,19
Csíkszereda	0,00	0,00	0,76	16,91
Székelyudvarhely	0,00	0,00	0,00	0,00
	<i>Natura 2000 területek (%)</i>	<i>Védett különleges természetvédelmi területek (%)</i>	<i>Védett területek területe (%)</i>	
Hargita megye	38,61	23,42	33,01	
Csíkszereda	5,44	34,38	42,17	
Székelyudvarhely	0,00	0,00	0,00	

17. táblázat: indikátorok a 15. célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés

16. Béke, igazság és erős intézmények

A román fenntartható fejlődési stratégia kitér arra is, hogy hogyan kell működnie egy igazságos társadalomnak. A fenntartható fejlődés működéséhez elengedhetetlen, hogy a társadalom békés alapokra legyen építve, amelynek alapfeltétele az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása (Romania's Sustainable Development Strategy 2030).

Ifimoaei (2019) statisztikai adatok segítségével mutatja be a romániai helyzetet a fenntartható fejlődés tizenhatodik célkitűzését illetően. Eredményeiben a leginkább kitűnőbb a megyénkénti bűnözési ráta csökkenése, amelynek csúcspontja az 1995 és 1997 közötti időszak volt. Ezzel ellentétben a megyénkénti kihágások száma nem csökkent, épp ellenkezőleg, megnövekedett. Ami az elítéltek számát illeti is drasztikus a csökkenés, ami a bűnözés sikeres visszaszorításáról árulkodik. Érdekesség, hogy a nemek közötti megkülönböztetést vizsgálva, a nők esetében jóval elenyészőbb az elítélések száma, mint a férfiak esetében (Ifimoaei, 2019).

Az általam vizsgált városok összehasonlítása során három olyan indikátort használtam fel, amelyek a települések előrehaladottsági szintjét, a célkitűzés elérése felé tett lépés méretét tárják fel. Arra a következtetésre jutottam, hogy Székelyudvarhely van kedvezőbb pozícióban, amelynek legfőbb oka az egy főre jutó védelmi kiadások mértékét vizsgáló mutató során tapasztalható kiugrás. Ez az előny azon két tényezőből tevődik össze, hogy az összlakosság is kevesebb, mint a megyeszékhely esetében, emellett, közel háromszor akkora összeget áldozott az ilyen jellegű fejlesztésekre Székelyudvarhely, mint Csíkszereda. Az 1000 főre jutó könyvtárak számát illetően, Csíkszereda van kedvezőbb helyzetben, hiszen míg Székelyudvarhely 11 könyvtárnak ad otthont, addig a megyeszékhelyen 20 könyvtár található. Az 1000 főre jutó múzeumok esetében ismételten Székelyudvarhely van előrehaladottabb állapotban, hiszen kevesebb lakosra négy múzeum jut, a csíkszeredai háromhoz képest.

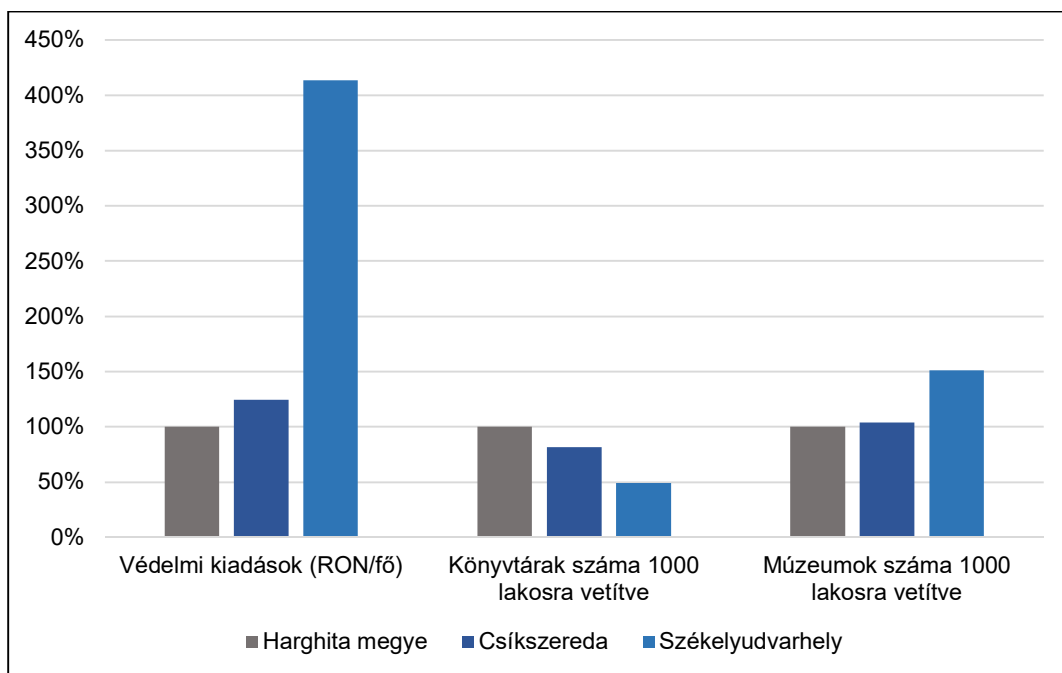
Az összes indikátort együtt vizsgálva, mindkét vizsgált település előrehaladottabb helyzetben van a tizenhatodik célkitűzés esetében, mint Hargita megye, azonban az 1000 főre jutó könyvtárak esetében a megye jobb százalékos arányt mutat (12. ábra).

Az elmaradás mértékét a bűnözési ráta segítségével határoztam meg. A Hargita Megyei Rendőrfelügyelőség 2021-es éves beszámolója alapján, összesen 4778 bűncselekményt jelentettek be, amely egy +0,16%-os növekedést jelent a 2020-as évhez képest. A vizsgált megye Romániához

képest kedvező helyzetben van, hiszen az 1000 lakosra számított, bejelentett bűncselekmények számát illetően, elmarad az országos átlagtól, tehát kisebb mértékű a bűnözés.

Akárcsak Hargita megye esetében, Csíkszeredában és Székelyudvarhelyen is megfigyelhető a bűnözés mértékének növekedése, mindkét város növekedést mutatott a 2020-as évhez képest etéren. A megyeszékhely és Székelyudvarhely egyaránt jóval magasabb értéket mutat, mint Hargita megye, ennek nagy valószínűséggel az az oka, hogy mindkét város otthont ad bíróságnak, így az ott kiadott ítéletek és meghozott döntések ott kerülnek bejegyzésre, így a városok statisztikáit terhelik. Emellett hozzátevéődik a rendőrség munkája is, amely gyakran kiegészül a környező falvakban történt, főleg nagyobb méretű bűncselekményekkel. Csíkszereda Székelyudvarhelyhez képest tapasztalható kiugrása a megyeszékhelyi ranggal magyarázható, hiszen a településen található a Megyei Rendőrség, illetve a Megyei Törvényszék is, amelyek az egész megye bűncselekményeit vizsgálják, ezzel nagyban hozzájárulva a Csíkszereda által mutatott bűnözési rátához.

Összességében, a fejlettség mértékét bemutató indikátorok esetében Székelyudvarhely van kedvezőbb pozícióban, amelynek a legmeghatározóbb oka a védelmi kiadásokra fordított magas összeg (12. ábra). Emellett elmondható, hogy mindkét vizsgált város komolyabb lépéseket tett a kutatás megírásáig a célkitűzés elérésére, mint Hargita megye. Ami az elmaradottság mértékét mutató indikátort illeti, Székelyudvarhely kedvezőbb helyzetben van, amit Csíkszereda megyeszékhelyi funkciójával és az ezzel járó feladatkörökkel lehet magyarázni. A megye mindkét városonál kedvezőbb eredményeket produkált, aminek oka lehet a városokban található bíróságok és rendőrségek nagyobb térben végzett munkája.

12. ábra: Béke, igazság és erős intézmények

Forrás: saját szerkesztés saját szerkesztés az MDRAP és az Observer Teritorial adatai alapján

	Védelmi kiadások (RON/fő)	Könyvtárak száma 1000 lakosra vetítve	Múzeumok száma 1000 lakosra vetítve
Hargita megye	20,21	0,59	0,07
Csíkszereda	25,18	0,48	0,07
Székelyudvarhely	83,61	0,29	0,11

18. táblázat: előrehaladás mértékét mutató indikátorok a tizenhatodik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP és az Observer Teritorial adatai alapján

	Bűnözési ráta (Index)
Hargita megye	1,69
Csíkszereda	2668,14
Székelyudvarhely	1126,55

19. táblázat: elmaradás mértékét mutató indikátorok a tizenhatodik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés a Román Rendőrség adatai alapján

17. Partnerség a célok eléréseért

Románia, mint az összes többi tagállam, aki belépett a 2016-os Agenda 2030 nevű programba, hozzá kell járulnia a közös célok eléréséhez. A román stratégia alapján a globális problémák, globális megoldásokat igényelnek, tehát elengedhetetlen az országok kölcsönös segítségnyújtása. A Lucian (2014) által közöltekben kiderül, hogy az Európai Unió tagállamai,

bizonyos követelményrendszer szerint kidolgozott operatív programokon keresztül férhetnek hozzá a rendelkezésre álló tőkéhez. Jelenleg alacsony ezek felhasználási szintje, aminek legfőbb okai a fejlesztésekre vonatkozó stratégiai elképzelések hiánya, illetve a projektek gyenge minősége. A tervezetek alapján, a román hatóságok és az Európai Bizottság egyaránt javítani fogják az uniós források kihasználását, ezzel felgyorsítva a fejlődést (Lucian, 2014)

Egy sokkal inkább Romániára összpontosító kutatás feltárta, hogy az ország az uniós csatlakozást követő években, csak kis mértékben tudott európai forrásokat bevonni. A későbbi növekedést kiváltó legfontosabb tényezők a projektek finanszírozására szolgáló belső források növekedése, illetve az operatív programokat irányító hatóságok és a közvetítő szervezetekben dolgozó emberek magasabb szintű képzettsége. Ezen elemek megjelenésével Románia már jóval nagyobb mértékben tud Uniós pályázatokat megnyerni és egyre jobban kihasználja az európai források nyújtotta lehetőségeket (Georgescu, 2008)

A tizenhetedik célkitűzés esetében az összehasonlítás alapját a nemzeti programok keretein belül kapott finanszírozások méretei képezik. Természetesen Hargita megye esetében jóval nagyobb mértékű anyagi támogatásról beszélhetünk, mint a városok esetében, hiszen területileg és népességileg is jóval kiterjedtebb, emellett a két vizsgált településre küldött összegek is beleszámlálódnak a megyei adatokba. A két város összehasonlítása során, arra a következtetésre jutottam, hogy Székelyudvarhely nagyobb mértékű támogatásban részesült 2021-ben, aminek oka lehet a területi felzárkóztatás szándéka, illetve, hogy a megyeszékhely, inkább az Európai Uniós pályázatok benyújtására helyezett hangsúlyt.

	<i>Nemzeti programokból származó finanszírozás (RON)</i>
Hargita megye	1817458,4
Csíksereda	183527,0
Székelyudvarhely	249419,1

20. táblázat: indikátorok a tizenhetedik célkitűzés esetében

Forrás: saját szerkesztés az MDRAP adatai alapján

Eredmények

A végső eredmények elemzéséhez górcső alá vettem, az összes vizsgált indikátort, csoportosítva és átlagolva a tizenhét célkitűzés mentén. A kutatás első felében meghatározott kérdésekre a válaszadás a következő képpen történt: Minden célkitűzés esetében az összesített adatok szerint, meghatároztam azt a várost, amely előrehaladottabb helyzetben van, majd összesítettem, hogy melyik az a település, amely több célkitűzés esetében van kedvezőbb helyzetben, illetve megneveztem azokat a szegmenseket, amelyeknek ezek a kiugrások köszönhetőek. A vizsgált városok és a megye összehasonlítása esetében, úgy jártam el, hogy amely település mutatóinak átlagértéke meghaladta a 100%-kal jelölt megyei átlagot, azt nagyobb mértékű előrehaladásként értelmeztem.

Hargita megye összesen három célkitűzés (Tiszta víz és alapvető köztisztaság; Szárazföldi ökoszisztémák védelme; Partnerség a célok eléréséért) elérésének folyamatában van kedvezőbb helyzetben, mint a kutatás alanyait képező városok (13. ábra). Mindhárom célkitűzés esetében a méretbeli különbségek azok, amelyek a megyét juttatják előnyösebb helyzetbe, a legnagyobb méretű kiugrás a városokhoz képest, a nemzeti programokból származó finanszírozásokat mérő mutató esetében észlelhető, azonban nem elhanyagolható az a tény sem, hogy a teljes megyét reprezentáló adatok szerves részét képezik (egynegyed része) a Csíkszereda és Székelyudvarhely számára megítélt összegek. A megyeszékhely, Hargita megye nemzeti programokból származó finanszírozásainak 10,10%-át, míg Székelyudvarhely a 13,72%-át könyvelheti el.

A dolgozat gerincét képező összehasonlítás Csíkszereda és Székelyudvarhely között magába foglalta mind a tizenhét célkitűzést és az őket alkotó indikátorokat. Ahogyan a mellékelt táblázaton is látható (21. táblázat), a célkitűzések mentén az eloszlás a következő: Csíkszereda tizenegy esetben bizonyult fejlettebbnek, mint Székelyudvarhely, ezzel szemben pedig Székelyudvarhely hat esetben mutatott nagyobb mértékű előrelépést a célkitűzés elérésének irányába, mint a megyeszékhely.

Célkitűzések	Az a város, amely kedvezőbb helyzetben van a célkitűzés mentén
1. Nincs szegénység	<i>Csíkszereda</i>
2. Zéró éhség	<i>Székelyudvarhely</i>
3. Egészség és jólét	<i>Csíkszereda</i>
4. Minőségi oktatás	<i>Csíkszereda</i>

5. Nemek közötti egyenlőség	<i>Csíkszereda</i>
6. Tiszta víz és higiénia	<i>Csíkszereda</i>
7. Tiszta és megfizethető energia	<i>Csíkszereda</i>
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	<i>Csíkszereda</i>
9. Ipar, innováció és infrastruktúra	<i>Székelyudvarhely</i>
10. Az országok közötti és az országokon belüli egyenlőtlenségek csökkentése	<i>Csíkszereda</i>
11. Fenntartható városok és közösségek	<i>Csíkszereda</i>
12. Felelős fogyasztás és termelés	<i>Székelyudvarhely</i>
13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen	<i>Csíkszereda</i>
14. Óceánok és tengerek védelme	<i>Székelyudvarhely</i>
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	<i>Csíkszereda</i>
16. Béke, igazság és erős intézmények	<i>Székelyudvarhely</i>
17. Partnerség a célok eléréséért	<i>Székelyudvarhely</i>

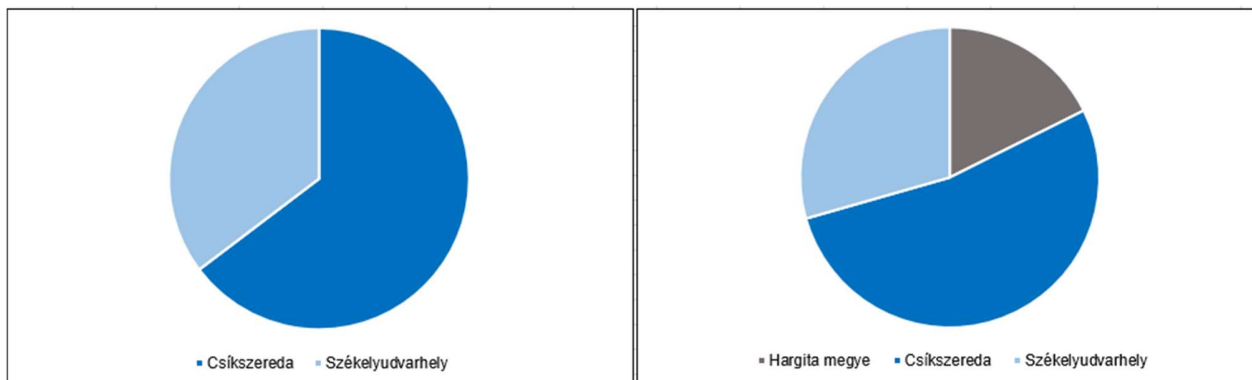
21. táblázat: A vizsgált városok, aszerint, hogy melyik van kedvezőbb helyzetben a célkitűzés mentén
 Forrás: Saját szerkesztés, saját eredmények alapján

Az első tizenegy célkitűzés esetében már kialakul Csíkszereda dominanciája, azonban meg kell említeni, hogy szinte egyetlen mutató esetében sem volt észlelhető szakadékszerű lemaradás Székelyudvarhely részéről sem. Összességében elmondható a célkitűzésekről, hogy a megyeszékhely előrehaladottabb szintje, főként a nagyobb méretű beruházásokra, illetve az egy-egy problémánál jelentkező nagyobb méretű anyagi ráfordításra vezethető vissza. Ezt a tendenciát valamelyest megbontja Székelyudvarhely a tizenhatos célkitűzés esetében, azzal a ténnyel, hogy több, mint háromszor akkora méretű összeget szán védelmi kiadásokra, mint Csíkszereda. Emellett komoly előnyt jelent a megyeszékhely számára a hatékonyabban működő, illetve jobban kiépített egészségügyi infrastruktúra, amely a Megyei Kórház jelenlétével magyarázható. A legegységesebb különbség a *Szárazföldi ökoszisztémák védelme* célkitűzés esetében tapasztalható, hiszen Székelyudvarhely minden használt mutató esetében 0-ás értékkel szerepel, vagyis nem rendelkezik előrelépésekkel, ezzel ellentétben Csíkszereda a részét képezi a „Bazinul Ciucului de Jos” valamint a „Depresiunea și Munții Ciucului” nevű Natura 2000 parknak.

Székelyudvarhely az *Óceánok és tengerek védelme* mutató esetében, amelynek alapja a felszínen található víztükör felületének százalékos aránya, mutat komoly előrehaladást Csíkszeredához képest, aminek oka a Nagy Küküllő nagyobb mértékű jelenléte a városban. Egy másik célkitűzés esetében (*Ipar, innováció és infrastruktúra*) Székelyudvarhely kedvezőbb

helyzete a hatékonyabban kiépített földgázhálózat infrastruktúrájának köszönhető, amely több, mint kétszer olyan sűrű, mint a megyeszékhely esetében. Emellett nagyon magas a szennyvízcsatorna tartályhoz való hozzáférés százalékos aránya is, mind Csíkszeredához, mind Hargita megyéhez képest.

Összességében elmondható, hogy mindkét vizsgált település rendelkezik komoly előrelépésekkel a meghatározott célkitűzések elérése irányába, illetve olyan erősségekkel, amelyek egy-egy célkitűzés mentén kedvezőbb helyzetbe helyezik az illető települést. Annak ellenére, hogy a legtöbb célkitűzés mentén hasonló helyzetben van mindkét város, a felhasznált indikátorok alapján, Csíkszereda az a város, amely előrehaladottabb állapotban van, többszínűbb, illetve nagyobb mértékű előrelépéseket tett, mint Székelyudvarhely a 2030-as célok elérésnek irányába. A vizsgált tizenhét cél közül, *tizenegy* esetében is a megyeszékhely indikátorai mutattak kiugrást (13. ábra), amely gyakorlatilag válaszáértékű a kutatás elején megfogalmazott kérdésekre. A mellékelt diagram is egyértelműsíti Csíkszereda dominanciáját, és ellentmond annak a sztereotípiának, miszerint „Itt (Székelyudvarhelyen) is jobb, mint Csíkban.” A leginkább markáns előnyök, Csíkszereda esetében, amelyek nagyban hozzájárulnak a város fejlődéshez, azok főként a nagyobb összegeket mozgósító finanszírozások, az egészségügyi infrastruktúra kiépítettsége, valamint az elhelyezkedésből fakadó, Székelyudvarhelyhez képest tapasztalható komoly előrelépés a Szárazföldi ökoszisztémák védelme célkitűzés esetében. Székelyudvarhely leginkább kimagasló teljesítménye a megyeszékhelyhez képest a különböző infrastrukturális elemeknek (szennyvízcsatornához való hozzáférés; földgázhálózat sűrűsége), illetve a városban jelenlévő víztükör méretének köszönhető. Egyértelműen kijelenthető, hogy mindkét vizsgált város húzóerőt képvisel Hargita megyében. Azon indikátorok esetében, ahol a megye nagyobb mértékű előrehaladást mutat, mint a tárgyalt települések, a legtöbb esetben egyszerűen a területi különbségekből fakadó előnyökből származik.

13. ábra: A célkitűzések megoszlása, annak függvényében, hogy melyik város/térség hányban van a legelőrehaladottabb helyzetben

Forrás: saját szerkesztés, saját eredmények alapján

Következtetések

Az eredmények bemutatása során kiderült, hogy Csíkszereda, Székelyudvarhellyel szemben tizenegy, míg Hargita megyét is belevonva, kilenc célkitűzés mentén áll előnyösebb pozícióban, mint a többi vizsgált térség. A célkitűzések során kialakult rangsor általában viszonylag kis értékeken múlt, ritka volt a szakadékszerű különbség a települések között.

A megyeszékhely kedvezőbb pozíciója azonban nem jelenti azt, hogy minden téren előrehaladottabb helyzetben van és kutatás megírásáig elért eredmények elegendőek lennének és elérték volna a meghatározott célokat. Az egyik legmeghatározóbb elmaradás Székelyudvarhellyel szemben, és egyben egy fejlesztésre váró szegmens a vízhalózat sűrűsége, amely annak ellenére, hogy jóval előrehaladottabb állapotban van, mint a megyei átlag, még további fejlesztéseket igényel. Ezen kívül, mind az építési engedélyek számában, mind a befejezett új lakások számában némi elmaradás mutatható ki, amelynek megoldása lehetne olyan programok létrehozása, amelyek megnövelik a lakosság építkezési kedvét, anyagi és szervezési támogatást nyújtva számukra. Emellett egy újabb infrastrukturális elem, amely esetében elmaradás észlelhető és különböző fejlesztések eszközölésére van szükség, az a szennyvízcsatornához való hozzáférés százalékos aránya. A saját megítélésem alapján ez egy kulcsfontosságú cél, amelynek teljeskörű megvalósítása az egyik legfontosabb, mind a városok, mind a megye szintjén.

Székelyudvarhely esetében a kutatás alapján több célkitűzés mentén is fejlesztésekre van szükség. Az egyik legnagyobb elmaradás, mind Hargita megyével, mind Csíkszeredával szemben, a vasúti infrastruktúra esetében nyilvánul meg. Erre megoldás lehetne az állomás felújítása, de

főként a forgalom növelése, több desztinációval történő összeköttetés, illetve becsatlakozás a romániai, illetve nemzetközi vasúti vérkeringésbe. Emellett ami Csíkszereda esetében komoly előnyként volt megemlítve az eredmények feltárása során, a nagy mértékű beruházások és anyagi hozzájárulások a város különböző elemeihez (oktatási kiadások, szállítási költségek stb.), az Székelyudvarhely esetében egy olyan szegmens, amely még további fejlesztésekre vár.

A kutatás feltárta, hogy némely indikátor mentén, mindkét településnek komoly fejlődésre lenne szüksége, amelynek egy eszköze lehet a két város kölcsönös segítségnyújtása, valamint közös fejlesztési tervek megalkotása, illetve aktív ismeret- és tapasztalatközlés. Az egyik legkiemelkedőbb probléma, amely megfigyelhető mindkét város esetében az a negatív migrációs ráta, ami arra utal, hogy főként a fiatal lakosok viszonylag nagy számban hagyják el a várost, amelynek fő kiváltó oka, a jobb megélhetés, magasabb fizetések és jobb életszínvonal reménye. Elsősorban tehát ezen problémák megoldásával és az etéren való fejlesztések azok, amelyek hosszú és rövid távon egyaránt azt eredményeznék, hogy fokozatosan csökkenne az emigráció és a fiatalok a szülővárosukban vállalnának munkát, amely nagyban hozzájárulna a városok fejlődéséhez. Gyakorlati megnyilvánulása lehetne a probléma kezelésének, például az új munkahelyek létrehozása vagy különböző képzések indítása, amelyek segítségével a fiatalok tovább képezhetik magukat. Egy másik nagy hiányosság, amely felmerül mindkét város esetében az a turisztikai potenciál nem megfelelő kihasználása, amely leginkább a viszonylag kevés turistaszálláshelyben nyilvánul meg. Ennek fejlesztése és bővítése, illetve a városokban rejlő potenciál kihasználása, hozzájárulna például a munkahelyek megteremtéséhez és gazdaságilag is kedvező lenne a városok számára.

Hargita megye esetében, a kutatás alapján, több indikátor mentén is komoly fejlesztésekre lenne szükség. Az egészségügyi infrastruktúra több hiányosságot is tartalmaz, bővítésre szorul az egészségügyi személyzet létszáma, az orvosok száma, a kórházi ágyak száma stb. Emellett komoly elmaradás figyelhető meg a melegvízzel ellátott háztartások százalékos aránya, a foglalkoztatottak száma, a földgázhálózat sűrűsége stb. esetében.

Összességében megállapítható, hogy mindkét településnek vannak erősségei, amelyeknek köszönhetően, előrehaladottabb helyzetben vannak egy-egy célkitűzés mentén, azonban az erősségekhez társulnak olyan hiányosságok is amelyek fejlesztésekre szorulnak. Ami az összeképet illeti, mindkét vizsgált város kedvezőbb helyzetben van, mint Hargita megye, amelynek okai

rendkívül összetettek és több téren történő fejlesztésekre szorulnak. Annak ellenére, hogy Székelyudvarhely hat célkitűzés esetében is kedvezőbb eredményeket tudott felmutatni, mint Csíkszereda, mégis a megyeszékhely az, amely a Fenntartható Fejlődés tizenhét célkitűzése mentén kedvezőbb helyzetben van, Csíkszereda az a város, amely nagyobb mértékű lépéseket tett a célkitűzések végső elérésének irányába.

Felhasznált szakirodalom

Badulescu A., Badulescu D., Simut R., Dzitac S.: *Tourism – Economic growth nexus. The case of Romania*, Nagyvárad, Energetikai Mérnöki Tanszék, Energetikai Mérnöki és Ipari Gazdálkodási Kar, Nagyvárad Egyetem (2019)

Balcerzak A. P.: *Application of TOPSIS Method for Analysis of Sustainable Development in European Union Countries*, Toruń, Institute of Economic Research Working Papers 22/2016 (2016)

Benedek J., Ivan K., Török I., Temerdek A., Holobâca I-H., Indicator-based assessment of local and regional progress toward the Sustainable Development Goals (SDGs): *An integrated approach from Romania Sustainable Development*. (2021)

Bocskor É.: *Hargita megye lakosságának egészségi állapota az egészségügyi szolgáltatások jegyében*, Erdélyi társadalom – 4. évfolyam 1. szám 115. – 138. (2006)

Carpentier C. L., Kozul-Wright R., Passos F.D.: “Goal 10—Why Addressing Inequality Matters” UN Chronicle Vol. LI No. 4 (2015)

Ciomos A., Imre L., Mihaiescu T., Mihăiescu R.: *Perspectives on the Responsible Consumption of the Water Resources in Romania*, Kolozsvár, ProEnvironment 8(2015) 606 - 615 (2015)

Daia A., Stancu S., Lupoiu V., Neamțu A.: *Rural and urban population in the European Union, Challenges of entrepreneurship in the 21st century*, nr. 32-100 (2020)

Firoiu D., Ionescu G. H., Băndoi A., Florea N. M., Jianu E.: *Achieving Sustainable Development Goals (SDG): Implementation of the 2030 Agenda in Romania. Sustainability 11*, (2019)

Geacu S., Dumitrascu M.: *Rezervațiile și parcurile naturale și naționale din România*, Mediul ambiant, nr. 4 (28) (2006)

Georgescu G.: *Determinants of increasing EU funds absorption capacity in Romania*, Institute of National Economy (2008)

Gidó Cs.: *A vasúthálózat kiépülése a Székelyföldön és szerepe a régió modernizációjában (1868–1915)*, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (2011)

Gudanescu N.: *Sustainable Development of human capital in Romania* (2020)

Herman E.: *Ocuparea productivă în România: o provocare majoră pentru integrarea în Uniunea Europeană*, Marosvásárhely, „Petru Maior” Egyetem (2016)

Iacob Ș. V, Dumbravă Ș. G.: *Analiza principalelor aspecte privind activitatea din industrie în România*, Bukarest, Revista Română de Statistică - Supliment nr. 3 / 2020 (2020)

Jancsovszka P.: *Fenntartható fejlődési célok (Sustainable development goals)*, Tájökológiai Lapok 14 (2): 171-181. (2016)

Jijie D.-T., Maxim A., Roman T., Roșcovan M.: *Public Acceptance and Support of Renewable Energy in the North-East Development Region of Romania*, Jászvásár (2021)

Kiss D., Csák L.: *Gazdaságtípusok és folyamatok Hargita megye mezőgazdaságában*, Erdélyi Társadalom – 14. évfolyam 1. szám (2016)

Kozma D. E.: *A Fenntartható Fejlődési Célok (SDGs) és a GDP közötti kapcsolat vizsgálata*. Gazdaság & Társadalom / Journal of Economy & Society 3– 4: 67-89 (2018)

Luca O., Petrescu F., Iacoboaia C., Gaman F., Aldea M., Sercanaiu M.: *Green structure in Romania: the true story*, WIT Transactions on Ecology and The Environment, Vol 193, 489-500 (2015)

Lucian P.: *Absorption of European Funds by Romania*, Szeben, 21st International Economic Conference 2014 (2014)

Madaras Sz.: *Lemaradás vagy felzárkózás? A gazdasági fejlődés aktuális kérdései Hargita megyében* (2014)

Nagy A. J., Benedek J. and Ivan K.: *Measuring Sustainable Development Goals at a Local Level: A Case of a Metropolitan Area in Romania*. *Sustainability*, 10, 3962: 1-15. (2018)

Öztürk M.: *Bank Credits and Economic Growth In Romania. Macroeconomic Perspectives on Romanian Economy*, Arad, Editura Universităţii "Aurel Vlaicu" (2019)

Pavel A., Moldovan B., Neamtu B., Hintea C.: *Are Investments in Basic Infrastructure the Magic Wand to Boost the Local Economy of Rural Communities from Romania?*, Kolozsvár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem (2018)

Profiroiu A.-G.: *Gender equality and power in Romania*, Applied research in administrative sciences, 2. kötet, 2. kiadás (2021)

Tomescu-Dumitrescu C.: *Poverty map in Romania*, Târgu Jiu, Economy Series különszám, II/2017 (2017)

Vámszer G.: *Csik vármegye településtörténete*, Csíkszereda, Pallas-Akadémia Kiadó (2007)

Online források:

Regaprojekt: *Hogyan gazdálkodnak 2020-ban a székelyföldi városok* (2020)

Link: [Koltsegvetes-terv-varosok-2020.pdf \(regaprojekt.ro\)](https://regaprojekt.ro/koltsegvetes-terv-varosok-2020.pdf)

Utoljára ellenőrizve: 2022. 04. 20.

Románia fenntartható fejlődési terve: *Romania's SUSTAINABLE DEVELOPMENT Strategy 2030*.

Link: [Strategia 2030_Romania_en_v2.indd \(gov.ro\)](https://gov.ro/Strategia_2030_Romania_en_v2.indd)

Utoljára ellenőrizve: 2022. 04. 20.

Melléklet

Célkitűzés	Indikátor	Adat származási éve	Adat forrása
1. Nincs szegénység	Saját jövedelem (RON/fő)	2020	Regionális Fejlesztési és Közigazgatási Minisztérium (MDRAP)
	Az UAT költségvetésének kiadásai (RON/fő)	2020	MDRAP
	Szociális kiadások (RON/fő)	2020	MDRAP
	Foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben nem részesülő fiatalok (%)	2011	2011-es népszámlálási adatok (RPL 2011)
2. Zéró éhség	Teljes közigazgatási mezőgazdasági terület (%)	2003	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Termésmennyiség (t/ha)	2003	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
3. Egészség és jólét	Csecsemőhalandóság (1000 lakosra vetítve)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Egészségügyi munkaerő-sűrűség (1000 lakosra vetítve)	2019	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Orvosok (1000 lakosra vetítve)	2019	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Az idős korú népesség aránya (%)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	A fiatal népesség aránya (%)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Háziorvosi rendelők (1000 lakosra vetítve)	2019	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	1000 lakosra jutó kórházi ágyak	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Foglalkoztatott polgári lakosság %	2011	RPL 2011

	Halandósági ráta	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Születési ráta	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Természetes növekedés	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Migrációs ráta	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
4. Minőségi oktatás	Oktatási kiadások (RON/fő)	2020	MDRAP
	1000 lakosra jutó iskolai egységek	2020	Observator Teritorial
5. Nemek közötti egyenlőség	A munkanélküli nők aránya (%)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
6. Tiszta víz és higiénia	A csatornahálózat hossza (km)	2020	Observator Teritorial
	A vezetékes vízzel ellátott háztartások százalékos aránya (%)	2011	Observator Teritorial
	A melegvízzel ellátott háztartások százalékos aránya (%)	2011	Observator Teritorial
7. Tiszta és megfizethető energia	Hálózati áramhoz csatlakoztatottak aránya (%)	2011	Observator Teritorial
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	Átlagos foglalkoztatottak száma	2020	Observator Teritorial
	Munkanélküliségi ráta (%)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Turistaszálláshelyek 1000 lakosra vetítve	2020	Observator Teritorial
	Kapacitáskihasználtsági ráta	2020	Observator Teritorial
9. Ipar, innováció és infrastruktúra	Földgázhálózat sűrűsége (km/km ²)	2020	Observator Teritorial
	Vízhálózat sűrűsége (km/km ²)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Közúthálózat sűrűsége (km/km ²)	2020	Observator Teritorial

	Megközelíthetőség - Megyei út (km)	2018	Observator Teritorial
	Megközelíthetőség- Nemzeti út (km)	2018	Observator Teritorial
	Oktatói létszám végzettség szerint (tanárok) (30 tanulónként)	2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	Vasúti sűrűség (km/km ²)	2020	Observator Teritorial
	Szállítási költségek (RON/fő)	2020	MDRAP
10. Az országok közötti és az országokon belüli egyenlőtlenségek csökkentése	Helyi humán fejlettségi index	2011	Sandu (2016)
11. Fenntartható városok és közösségek	Építési engedélyek 1000 lakosra vetítve	2020	Observator Teritorial
	Kulturális, szabadidős és vallási kiadások (RON/fő)	2020	MDRAP
	Lakhatási, szolgáltatási és közfejlesztési kiadások (RON/fő)	2020	MDRAP
	Befejezett új lakások (10 000 lakosra vetítve)	2020	Observator Teritorial
	Népsűrűség (lakos/km ²)	2020	Observator Teritorial
	Népességnövekedési ráta, 2019-2020(%)	2019-2020	Országos Statisztikai Hivatal (INS)
	A fürdőszobával rendelkező lakások százalékos aránya (%)	2011	Observator Teritorial
	A gardrób szobával rendelkező lakások százalékos aránya (%)	2011	Observator Teritorial
	Földhasználat hatékonysága	2006-2015	Copernicus Land Monitoring
	Lakássűrűség - az egy szobára jutó személyek száma	2011	Observator Teritorial
	Átlagos személyek száma/háztartás	2011	Observator Teritorial
	Lakóterület/lakó (m ² /hely)	2011	Observator Teritorial
12. Felelős fogyasztás és termelés	Szennyvízcsatornához/tartályhoz való hozzáférés (a lakások %-a)	2011	RPL 2011

13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen	Környezetvédelmi kiadások (RON/pers)	2020	MDRAP
14. Óceánok és tengerek védelme	A víztükör felületének százalékos aránya a UAT-ban (%)	2020	Observator Teritorial
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	Természeti_ emlékek (%)	2018	Observator Teritorial
	Nemzeti parkok (%)	2018	Observator Teritorial
	Természetvédelmi parkok (%)	2018	Observator Teritorial
	Bioszféra tartalékok (%)	2018	Observator Teritorial
	Természetvédelmi területek (%)	2018	Observator Teritorial
	Szigorúan védett rezervátumok (%)	2018	Observator Teritorial
	Natura SCI területek (%)	2018	Observator Teritorial
	Natura 2000 területek (%)	2018	Observator Teritorial
	Ramsari területek (%)	2018	Observator Teritorial
	Védett különleges természetvédelmi területek (%)	2018	Observator Teritorial
	Védett területek területe (%)	2018	Observator Teritorial
	Az erdőterület változása 2012-2018 (%)	2012-2018	Observator Teritorial
16. Béke, igazság és erős intézmények	Védelmi kiadások (RON/fő)	2020	MDRAP
	Bűnözési ráta	2021	Politiia română
	Könyvtárak száma 1000 lakosra vetítve	2020	Observator Teritorial
	Múzeumok száma 1000 lakosra vetítve	2020	Observator Teritorial
17. Partnerség a célok eléréséért	Nemzeti programokból származó finanszírozás	2020	MDRAP